

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ: การสื่อสารเพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ
ท้องถิ่นในลุ่มน้ำห้วยเสนง

จัดทำโดย

นายสุทธิพงษ์ พูนกล้า และคณะ

สนับสนุนโดย : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สัญญาเลขที่ PUG๕๖E๐๐๐๖

คณะกรรมการ

๑. นายสุทธิพงษ์ พูนกล้า หัวหน้าโครงการ
ผู้ช่วยผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยการบริหารจัดการลุ่มน้ำขนาดเล็ก (ห้วยเสนง)
๗๐ ถ.ดอกกระเมียด ต.ในเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐
๒. นายประมวล ดวงนิล คณะทำงาน
พี่เลี้ยงชุดโครงการวิจัยการบริหารจัดการลุ่มน้ำขนาดเล็ก(ห้วยเสนง)
70 ถ.ดอกกระเมียด ต.ในเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐
๓. นายอัษฎางค์ ชมดี คณะทำงาน
สุรินทร์สโมสรสมาคม
๒๘/๑๓ ถ.เทพสุรินทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐
๔. นางสาวสายฝน เอี่ยมเอา คณะทำงาน
๒๘/๗ ถ.เทพสุรินทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐
๕. นางสาวชลดา จันทรปุ้ม คณะทำงาน
๒๘/๗ ถ.เทพสุรินทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐
๖. นางสาวพัทธนันท์ โอษฐ์เจษฎา คณะทำงาน
๒๗๕/๔๕ หมู่ ๑๐ ต.สลักโค อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐
๗. นายพิเชศ สายน้อย ผู้ใหญ่บ้านกะเพอสะกวม คณะทำงาน
ที่อยู่ ๕๑ หมู่ ๑๗ ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
๘. นายแพน ดุจพันธ์ กรรมการหมู่บ้าน คณะทำงาน
ที่อยู่ ๔๔ หมู่ ๑๗ บ้านกะเพอสะกวม ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
๙. นายสมหมาย ธนเวศ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะทำงาน
ที่อยู่ ๕๐ หมู่ ๑๗ บ้านกะเพอสะกวม ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- ๑๐.นางสาวจิราพร สุขเสริม เยาวชน คณะทำงาน
ที่อยู่ ๖๔ หมู่ ๑๗ บ้านกะเพอสะกวม ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- ๑๑.นายสำเริง คุณคำ คณะทำงาน
ที่อยู่ ๔๗ หมู่ ๑๐ บ้านตะเตียว ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- ๑๒.นายวัชร ชูจิตร กรรมการหมู่บ้าน คณะทำงาน
ที่อยู่ ๑๕๕ หมู่ ๑๐ บ้านตะเตียว ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- ๑๓.นายธีรศักดิ์ มานูจำ กรรมการหมู่บ้าน คณะทำงาน
ที่อยู่ ๑๖๒ หมู่ ๔ บ้านแสงตะวัน ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
- ๑๔.นายยีน คงสุข ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะทำงาน
ที่อยู่ ๑๒๓ หมู่ ๓ บ้านตะเคียน ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
- ๑๕.นางสาววาริสรา ดวงใจ อาจารย์โรงเรียนบ้านตาเดียว คณะทำงาน
ที่อยู่ ๑๓หมู่ ๑๑ ตำบลตาเบา อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

๑๖. นายนาค ชูชื่นบุญ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านภูมิสงัด ๑ หมู่ ๔ ตำบลตาเบา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
ที่อยู่ ๒๙/๑ หมู่ ๔ ตำบลตาเบา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
๑๗. นายอาทิตย์ ร่องจันทร์ สารวัตรกำนัน ๑ หมู่ ๓ ตำบลตาเบา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
ที่อยู่ บ้านตาเดียว ๖๓ หมู่ ๓ ตำบลตาเบา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
๑๘. นายถาวร เลี่ยมดี กรรมการบ้านบุเจก ๑ หมู่ ๑๕ ตำบลตาเบา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
ที่อยู่ ๑๐๒ หมู่ ๑๕ ตำบลตาเบา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
๑๙. นายสมชาย ไกรเพท ผู้ใหญ่บ้านหนองใหญ่ ๑ หมู่ ๒ บ้านหนองใหญ่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
ที่อยู่ ๑๑ หมู่ ๒ บ้านหนองใหญ่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
๒๐. นายชัยวัฒน์ บุญญิตี ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหนองใหญ่ ๑ หมู่ ๒ บ้านหนองใหญ่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
ที่อยู่ ๑๓๕ หมู่ ๒ บ้านหนองใหญ่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
๒๑. นายธีรพล อัดถปรีชญาเมือง นักการภารโรงบ้านหนองใหญ่ ๑ หมู่ ๒ บ้านหนองใหญ่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
ที่อยู่ ๕๕ หมู่ ๒ บ้านหนองใหญ่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
๒๒. นายสมนึก สัชชานนท์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ๑ หมู่ ๒ บ้านหนองใหญ่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
ที่อยู่ ๖๗ หมู่ ๒ บ้านหนองใหญ่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
๒๓. นางวันเพ็ญ ประไวย์ ส.อบต.บ้านหนองใหญ่ ๑ หมู่ ๒ บ้านหนองใหญ่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
ที่อยู่ ๖๕ หมู่ ๒ บ้านหนองใหญ่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
๒๔. นายทวิส แด้มงาม ผู้ใหญ่บ้านโคกเบง ๑ หมู่ ๑๑ บ้านโคกเบง ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
ที่อยู่ ๖๒ หมู่ ๑๑ บ้านโคกเบง ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
๒๕. นายเหรียญ อินมณี กรรมการหมู่บ้าน ๑ หมู่ ๑๑ บ้านโคกเบง ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
ที่อยู่ ๘๑ หมู่ ๑๑ บ้านโคกเบง ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
๒๖. นายกอน โฉลกดี กรรมการหมู่บ้าน ๑ หมู่ ๑๑ บ้านโคกเบง ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
ที่อยู่ ๑๘๘ หมู่ ๑๑ บ้านโคกเบง ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการการสื่อสารเพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะท้องถิ่นในลุ่มน้ำห้วยเสนง สัญญาเลขที่ PUG๕๖E๐๐๐๖ ดำเนินโครงการโดยคณะทำงานซึ่งเป็นเครือข่ายฐานงานวิจัยท้องถิ่นในลุ่มน้ำห้วยเสนง หัวหน้าโครงการคือนายสุทธิพงษ์ พูนกล้า ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น วัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการ ๑) เพื่อประมวลและทบทวนชุดความรู้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของลุ่มน้ำห้วยเสนง ๒) เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการสื่อสารการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะของเครือข่ายนักวิจัยในลุ่มน้ำห้วยเสนง ๓) เพื่อเผยแพร่ความรู้ พื้นที่รูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยเสนงสู่ชุมชนท้องถิ่นและสาธารณะ ขอบเขตพื้นที่ ชุมชนวิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยเสนง จ.สุรินทร์

ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการประกอบด้วย ๕ ขั้นตอนสำคัญคือ ๑) ขั้นตอนการเตรียมการ ๒) ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้และเรียบเรียงในประเด็นที่ต้องการสื่อสารสู่สาธารณะ ๓) ขั้นตอนการผลิตสื่อเพื่อประกอบการนำเสนอ ๔) ขั้นตอนการสื่อสารสาธารณะ ๕) สรุปประเมินผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานได้เกิดการทบทวนชุดองค์ความรู้ท้องถิ่นในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยเสนงชุดข้อมูลสถานการณ์ปัญหาลุ่มน้ำห้วยเสนง จัดทำชุดข้อมูลจากเวทีวิเคราะห์ระดับพื้นที่วิจัยรวบรวมจัดทำเป็นชุดข้อมูลนำเสนอต่อสาธารณะในเวทีระดับจังหวัดและพัฒนาเป็นชุดข้อเสนอเรื่อง “กลไกเชิงบูรณาการเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำห้วยเสนง” ซึ่งได้นำเสนอต่อคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์เป็นประธาน ให้การรับรองเป็นมติสมัชชาสุขภาพจังหวัด ซึ่งอยู่ในช่วงของการพัฒนาขับเคลื่อนให้เกิดกลไกเชิงบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมต่อไป ในการขับเคลื่อนผลักดันนั้นได้ผลักดันผ่านกลไกการภาคีเครือข่ายในขบวนสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์และคณะทำงานพลังพลเมืองสุรินทร์จัดการตนเอง โดยคณะทำงานของเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงได้เป็นตัวแทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดังกล่าว

คำนำ

งานศึกษาในกลุ่มน้ำห้วยเสนงได้ก่อตัวขึ้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยใช้กระบวนการงานศึกษาวิจัยท้องถิ่น ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สกว. ฝายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในการศึกษาค้นหาความรู้จากงานวิจัย แต่ละพื้นที่ รวบรวมจนได้ฐานข้อมูลองค์ความรู้ท้องถิ่นในกลุ่มน้ำห้วยเสนงจังหวัดสุรินทร์

ในด้านการใช้องค์ความรู้ในกลุ่มน้ำห้วยเสนงนำเสนอต่อสาธารณะนั้น เริ่มต้นได้สื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ต่อสังคมสุรินทร์ ภายใต้คำขวัญว่า “ห้วยเสนงไม่ใช่แค่อ่างเก็บน้ำ” ห้วยเสนงคือลุ่มน้ำที่มีต้นน้ำจากพนมดงรักไหลมารวมกันที่อ่างเก็บน้ำห้วยเสนงมาสุดที่ลำชีซึ่งเป็นลำน้ำสาขาย่อยของลำน้ำมูล

ในระยะต่อมาได้รวบรวมองค์ความรู้ในกลุ่มน้ำห้วยที่สะท้อนให้เห็นความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนสุรินทร์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเรียนรู้ การรณรงค์ที่ผ่านมาจึงเป็นการสร้างความตระหนักร่วมในปัญหาลำห้วยเสนงในฐานะฐานทรัพยากรที่มีความสำคัญของคนสุรินทร์ภายใต้ คำว่าห้วยเสนงคือสายเลือดของคนสุรินทร์

ปัจจุบันจากฐานความรู้พื้นที่รูปธรรมซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญจากการพัฒนาของฐานงานพื้นที่ ซึ่งก็ยังขาดการนำเสนอต่อสาธารณะประกอบกับการดำเนินงานมาถึงขั้นตอนที่ต้องการนำชุดข้อเสนอการบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนงต่อสาธารณะเพื่อให้เกิดแผนนโยบายสาธารณะภายใต้ โครงการ: การสื่อสารเพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะท้องถิ่นในกลุ่มน้ำห้วยเสนง ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญคือการนำองค์ความรู้ในกลุ่มน้ำห้วยเสนงมาสื่อสารกระตุ้นให้เกิดกระแสการรับรู้เกิดแรงผลักดันสนับสนุนเป้าหมายของการสื่อสารนโยบายสาธารณะให้เกิดแผนบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนงต่อไป

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
สรุปผู้บริหาร	๑
คำนำ	๒
สารบัญ	๓
บทที่ ๑ บทนำ	๔-๔
๑.๑ ความเป็นมาของโครงการและหลักการและเหตุผล	๕
๑.๒ สรุปย่อโครงการ	๗
บทที่ ๒ ขั้นตอนการดำเนินการ	๑๐-๒๓
๒.๑ ขั้นตอนการเตรียมการ	๑๐
๒.๒ ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้	๑๑
๒.๓ ขั้นตอนการผลิตสื่อเพื่อประกอบการนำเสนอ	๑๔
๒.๔ ขั้นตอนการสื่อสารสาธารณะ	๑๕
บทที่ ๓ ผลการดำเนินงาน	๒๔-๔๘
๓.๑ ผลที่เกิดขึ้นในด้านเนื้อหา	๒๔
๓.๒ ผลที่เกิดในเชิงกลไก	๔๖
๓.๓ ผลด้านการสื่อสารสาธารณะ	๔๗
บทที่ ๔ สรุปผลการดำเนินการ	๔๙-๕๓
๔.๑ ขั้นตอนการดำเนินการ	๔๙
๔.๒ ผลการดำเนินงาน	๕๒
บทที่ ๕ ภาคผนวก	๕๔-๖๐
๕.๑ หนังสือคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์	๕๔
๕.๒ ภาพกิจกรรม	๕๙

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของโครงการและหลักการเหตุผล

ชุดโครงการวิจัยการจัดการลุ่มน้ำขนาดเล็ก(ห้วยเสนง)เชิงบูรณาการกับความรู้ท้องถิ่นสุรินทร์ ได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๕๑ จนถึงปี ๒๕๕๖ มีโครงการที่ดำเนินแล้วเสร็จและกำลังดำเนินการอยู่ทั้งสิ้น ๒๖ โครงการโดยมีแนวทางในการดำเนินการ คือ ๑) สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาโครงการวิจัยและดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องโดยใช้ยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยเสนงเพื่อให้เกิดการจัดการลุ่มน้ำเชิงบูรณาการกับความรู้ท้องถิ่น ๒) สนับสนุนพื้นที่วิจัยโดยให้ความสำคัญกับฐานทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณพื้นที่ต้นน้ำของจังหวัดสุรินทร์ (บริเวณเทือกเขาพนมดงรัก ขายแดนกัมพูชา) ๓) สนับสนุนให้เกิดรูปธรรมในท้องถิ่น และกลไกในการจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนงโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๔) สนับสนุนกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เป็นเครื่องมือการทำงานร่วมกับสถาบันวิชาการในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาและยกระดับความรู้ทางวิชาการในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยเสนง

ผลจากการดำเนินการพบชุดความรู้และผลจากการปฏิบัติการ ที่ครอบคลุมภูมินิเวศลุ่มน้ำห้วยเสนงตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เช่นพื้นที่ต้นน้ำบริเวณเทือกเขาพนมดงรัก (บ้านโคกเบงต.นางมุด อ.กาบเชิง และ(ต้นน้ำ) บ้านเขาโตะ ต.บักได อ.พนมดงรัก) ซึ่งมีสถานการณ์ เชิงนโยบายพื้นที่ต้นน้ำถูกจัดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์(เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) พื้นที่ทางการเกษตรกรรมเพื่อการอุตสาหกรรม (อ้อย ยางพารา) ส่งผลให้เกิดการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างกว้างขวาง สารเคมีตกค้างในร่างกาย และสิ่งแวดล้อม และเกิดการบุกรุกพื้นที่สาธารณะเพื่อใช้ทำการเกษตรกรรมเกิดความเสื่อมโทรมของสภาพต้นน้ำ พบชุดความรู้เกี่ยวกับ สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบของการเกษตรกรรมในพื้นที่ต้นน้ำพนมดงรัก(ประกอบด้วย ผลกระทบด้านทรัพยากร ต่อด้านสุขภาพ และด้านเศรษฐกิจชุมชน) ชุดความรู้ท้องถิ่นเชิงนิเวศต้นน้ำพนมดงรัก(ประกอบด้วย ความรู้ด้านภูมิศาสตร์กายภาพ, ชื่อชนิดพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์, การจัดการและการใช้ประโยชน์, โลกทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน) ชุดความรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนและพัฒนากิจการด้านการเกษตรกรรมชุดความรู้และบทเรียนกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน องค์ความรู้ในการจัดการป่าชุมชน และเกิดรูปธรรมและผลจากการปฏิบัติการเช่น ๑) ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องเกษตรปลอดภัยบ้านโคกเบงและแปลงเกษตรทดลอง ๒) ป่าชุมชนโคกเบงและรูปแบบการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่กันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ๓) การจัดการป่าชุมชนต้นน้ำเขาโตะและ ๔) แหล่งเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ระบบนิเวศป่าต้นน้ำบ้านเขาโตะ ส่วนในพื้นที่บ้านของ ต.ตาตุมอ.สังขะ นั้นเป็นชุมชนในพื้นที่สูงโยกย้ายออกมาจากพื้นที่อนุรักษ์ อยู่ในเขตเงาฝน ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค น้ำไม่สะอาดและไม่เพียงพอเกิดชุดความรู้ ชุดความรู้ท้องถิ่นเชิงนิเวศต้นน้ำพนมดงรัก(ประกอบด้วย ความรู้ด้านภูมิศาสตร์กายภาพ, ชื่อชนิดพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์, การจัดการและการใช้ประโยชน์, โลกทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน) ประวัติศาสตร์ชุมชนและพัฒนากิจการการจัดการน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคของชุมชน และเกิด

รูปธรรมและผลการปฏิบัติการคือ รูปแบบการจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่ม(น้ำซับ) เพื่อการอุปโภคบริโภคและกระบวนการจัดการ

ในพื้นที่ห้วยเสนงตอนกลางบริเวณ อ.ปราสาท เช่น บ้านหนองใหญ่ ต.หนองใหญ่ อ.ปราสาท เกิดประเด็นปัญหาความขัดแย้งเห็นต่างต่อโครงการขุดลอกลำห้วยเสนง ที่ชุมชนมองว่าเป็นการทำลายฐานอาหารและความรู้ในทรัพยากรธรรมชาติ และน้ำหลากท่วมในหน้าฝนและน้ำแห้งในช่วงฤดูแล้ง เกิดชุดความรู้ ชุดความรู้ท้องถิ่นเชิงนิเวศในห้วยเสนง ประกอบด้วย ความรู้ด้านภูมิศาสตร์กายภาพ, ชื่อชนิดพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์, การจัดการและการใช้ประโยชน์, โลกทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน) กระบวนการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในชุมชน และเกิดรูปธรรมและผลการปฏิบัติการ ๑) ทางเลือกในการพัฒนาแหล่งน้ำและการจัดการน้ำในรูปแบบกุสตัง(เขนห้วย) ๒) การจัดการน้ำในรูปแบบสระเปียง(สระน้ำ) และระบบการจัดการ ๓) แหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศพื้นบ้านหนองใหญ่และกระบวนการเรียนรู้ ๔) หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องระบบนิเวศพื้นบ้านหนองใหญ่โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ ส่วนในพื้นที่ ต.ตาเบา อ.ปราสาท ที่ประสบกับปัญหาความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศห้วยเสนง และผลกระทบอันเกิดจากกระบวนการขุดลอกลำห้วยเสนง การแย่งชิงทรัพยากรในลำห้วยของคนในชุมชน และความหลากหลายของทรัพยากรในลำห้วย เช่น ปลา สัตว์น้ำ พันธุ์ไม้ลดลงเกิดชุดความรู้ ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนและพัฒนาการของปัญหา -ชุดความรู้ท้องถิ่นเชิงนิเวศในห้วยเสนง ประกอบด้วย ความรู้ด้านภูมิศาสตร์กายภาพ, ชื่อชนิดพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์, การจัดการและการใช้ประโยชน์, โลกทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน) -องค์ความรู้เรื่อง “กระแบรีย”(ควาย) และวิถีชีวิตชุมชนในลุ่มน้ำห้วยเสนง และเกิดรูปธรรมและผลจากการปฏิบัติการ ๑) รูปแบบและกระบวนการปรับใช้ประเพณีเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศห้วยเสนง “ตอมสตั้ง” ๒) รูปแบบการจัดการ”อันลึง” (แหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา ๔ แหล่ง) ๓) รูปแบบการจัดการป่าชุมชน ๓ แห่ง ๔) รูปแบบและกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น เรื่อง การบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนง ต.ตาเบา ๕) แหล่งเรียนรู้เพื่อการฟื้นฟูวิถีชีวิตลุ่มน้ำ “โรงเรียนกระแบรีย” โรงเรียนควายบ้านปันรว ๖) หลักสูตรท้องถิ่นกระแบรีย โรงเรียนบ้านปันรว

ในพื้นที่ห้วยเสนงตอนปลายบริเวณอำเภอเมือง เช่น ต.คอโค - ต.ท่าสว่าง อ.เมือง ที่ประสบปัญหามาตรการควบคุมและบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมหย่อนยาน และการจัดการน้ำเสียที่ขาดประสิทธิภาพส่งผลกระทบต่อชุมชนริมน้ำห้วยเสนงตอนปลาย น้ำเน่าเสียอย่างรุนแรงในหน้าแล้ง ปลาตาย และคุณภาพน้ำดิบสำหรับการผลิตประปาหมู่บ้านลดลง เกิดชุดความรู้ สถานการณ์ปัญหาและสาเหตุ และแหล่งปล่อยน้ำเสีย พัฒนาการตั้งถิ่นฐานของชุมชนและการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติ ในห้วยเสนง ระดับคุณภาพน้ำในแต่ละฤดูและพื้นที่เสี่ยงต่อการสะสมตะกอนสารพิษ แนวทางและข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาในน้ำเสียในแต่ละด้าน ชุดความรู้ท้องถิ่นเชิงนิเวศในห้วยเสนง ประกอบด้วย ความรู้ด้านภูมิศาสตร์กายภาพ, ชื่อชนิดพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์, การจัดการและการใช้ประโยชน์, โลกทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน) กระบวนการปรับใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อศึกษาและประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมในภาวะเร่งด่วน และเกิดรูปธรรมและผลจากการปฏิบัติการ ๑) เขตเฝ้าระวัง

ผลกระทบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำห้วยเสนง และฟื้นฟูคุณภาพน้ำด้วยระบบนิเวศท้องถิ่น (พื้นที่อนุรักษ์ป่าริมน้ำ) ความยาว ๗ กม. (ต.นอกเมือง ต.คอโค ต.ท่าสว่าง) และกระบวนการเฝ้าระวัง ๒) มาตรการบังคับใช้ค่าปฏิกรรมสิ่งแวดล้อมและข้อเสนอ “ภาษีด้านสิ่งแวดล้อม” ๓) แหล่งอนุบาลพันธุ์ปลาห้วยเสนงตอนปลาย ๔) กองทุนฟื้นฟูระบบนิเวศห้วยเสนงตอนปลาย

และในพื้นที่เครือข่ายของชุมชนในลุ่มน้ำห้วยเสนง ที่พบปัญหาในภาพรวม เช่น การพัฒนาและการบริหารจัดการลุ่มน้ำแบบแยกส่วนทั้งเชิงพื้นที่และ เฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดการมองและการบริหารจัดการเชิงระบบนิเวศลุ่มน้ำ -นโยบายการบริหารจัดการลุ่มน้ำที่มุ่งที่ลุ่มน้ำขนาดใหญ่และลุ่มน้ำสาขา ขาดการมองการบริหารจัดการลุ่มน้ำเชิงคุณภาพที่ไม่ได้มองเพียง “น้ำ” แต่รวมถึงการจัดการระบบนิเวศลุ่มน้ำและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในลุ่มน้ำ เกิดชุดความรู้ ชุดสังเคราะห์ความรู้ท้องถิ่นเชิงนิเวศในห้วยเสนง ประกอบด้วย ความรู้ด้านภูมิศาสตร์กายภาพ, ชื่อชนิดพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์, การจัดการและการใช้ประโยชน์, โลกทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน) ความรู้เชิงการบริหารจัดการเครือข่ายรูปธรรมและผลการปฏิบัติการ ๑) เครือข่ายชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงและโครงสร้างการบริหารจัดการ ๒) ภาวศึความร่วมมือ ประชาสังคมเมืองสุรินทร์ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกสุรินทร์ สุรินทร์สโมสร องค์กรพัฒนาเอกชนในสุรินทร์

ดังนั้นจากการค้นพบชุดความรู้และผลการปฏิบัติการที่ผ่านมา พอที่จะมองแนวทางในการสื่อสารเพื่อสร้างพลังในการผลักดันนโยบายสาธารณะท้องถิ่นในการจัดการลุ่มน้ำขนาดเล็กในเบื้องต้น ใน ๓ ประเด็นใหญ่ คือ เรื่อง กลไกการจัดการ แผนการจัดการ และวิธีการจัดการ ในประเด็นในการสื่อสารเพื่อสร้างพลังดังนี้ คือ ๑) ประเด็นกลไกในการบริหารจัดการลุ่มน้ำขนาดเล็กโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ๒) ประเด็นภูมิปัญญาในการจัดการน้ำของชุมชนและท้องถิ่น ๓) ประเด็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อสืบทอดความรู้ท้องถิ่นเชิงนิเวศ ๔) ประเด็นการจัดการน้ำในพื้นที่ชายแดน และ ๕) ประเด็นการจัดสรรน้ำระหว่างภาคเกษตรกรรมและภาคเมือง

บทเรียนของการสื่อสารสาธารณะที่ผ่านมาพบว่า สาธารณะในวงกว้างได้รับรู้ สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับห้วยเสนง และได้รับรู้ถึงปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนผ่านพื้นที่รูปธรรมต่างๆ แต่ยังขาดแรงกระเพื่อมเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะในภาคชุมชนเมือง ขณะที่การสื่อสารสาธารณะในระดับพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำนอกจากจะเป็นการสื่อสารแลกเปลี่ยนระหว่างเครือข่ายด้วยกันแล้ว ในกระบวนการสื่อสารที่คนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม จะก่อให้เกิดความตื่นตัว และสร้างพลังในการขับเคลื่อนงานได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในระดับท้องถิ่น เช่น อบต. สถานศึกษา เป็นต้น ขณะที่การสื่อสารในระดับพื้นที่ เป็นการสื่อสารในรายละเอียดที่ ยังขาดพลังในการขับเคลื่อนในภาพรวมลุ่มน้ำขนาดเล็ก ที่เป็นเป้าหมายร่วมกัน โดยเฉพาะในประเด็นกลไกการบริหารจัดการลุ่มน้ำโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขณะที่ในปี ๒๕๕๖ ชุดโครงการได้วางเป้าหมายหลักไว้ที่การผลักดันนโยบายสาธารณะในท้องถิ่นสุรินทร์ในเรื่องของกลไกการบริหารจัดการลุ่มน้ำในท้องถิ่น ดังนั้นเครือข่ายนักวิจัยในลุ่มน้ำห้วยเสนงและ

บทที่ ๒

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ในการดำเนินโครงการ การสื่อสารเพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะท้องถิ่นในลุ่มน้ำห้วยเสนง มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

๒.๑ ขั้นตอนการเตรียมการ

เป็นการเตรียมความพร้อมคณะทำงานโครงการกับเครือข่ายนักวิจัยในลุ่มน้ำห้วยเสนง และนักวิจัยชุมชน ๓ โครงการโดยการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจทิศทางการสื่อสารร่วมกัน และประสานแผนกิจกรรมร่วมกับ ๓ โครงการในปี ๒๕๕๖

๒.๑.๑ ประชุมเตรียมทีมวิจัยและวางแผนการวิจัยร่วมกัน วันที่ ๖ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ณ. หมู่บ้านตะเคียน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน เพื่อชี้แจงความเป็นมาของโครงการวิจัยและทบทวนแนวคิดและกระบวนการดำเนินงานของโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันของนักวิจัย

ผู้เข้าร่วมประชุม เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงและทีมนักวิจัยชุมชน

ขั้นตอนวิธีการดำเนินงาน

๑. ประสานกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมเวทีเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงและทีมนักวิจัยชุมชนในลุ่มน้ำห้วยเสนง
๒. ทบทวนโครงการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการพร้อมเอกสารประกอบการชี้แจง
๓. ทบทวนงานพัฒนาการและบทเรียนการดำเนินของแต่ละพื้นที่ โดยให้ตัวแทนแต่ละพื้นที่ กล่าวนำเสนอทบทวนการทำงานพร้อมมีการซักถามในบทเรียนการทำงานที่ผ่านมา ซึ่งประกอบด้วย เครือข่ายห้วยเสนงตอนบนตัวแทนจาก บ้านโคกเบง ตำบลนางมุด อำเภอ กาบเชิง ตัวแทนจากห้วยเสนงตอนปลาย ประกอบด้วยทีมเครือข่ายห้วยเสนงตำบลตาเบา และเครือข่ายห้วยเสนงตำบลหนองใหญ่อำเภอปราสาท เครือข่ายห้วยเสนงตอนปลาย ประกอบด้วยทีมพื้นที่ บ้านละเาะ ตำบลเจนิย ทีมพื้นที่บ้านตะเคียนตำบลคอโคและทีมตำบลท่าสว่าง
๔. รวบรวมประเด็นแต่ละพื้นที่พร้อมนำเสนอประเด็นแลกเปลี่ยน
๕. สรุปผลการประชุม

ผลการดำเนินงาน

๑. ได้ทบทวนความเป็นมาของโครงการและเป้าหมายวัตถุประสงค์ร่วมกัน

๒. ผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งเป็นทีมเครือข่ายวิจัยและเป็นกลไกเครือข่ายช่วยเหลือกันทำงานภายในพื้นที่ประเด็นพื้นที่และงานเครือข่ายร่วมกัน
๓. เกิดความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานในครั้งนี้นวมทั้งแผนงานภาพรวมสำหรับงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้วางแผนงานร่วมกันในการดำเนินการให้สอดคล้อง

๒.๒ ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้และเรียบเรียงในประเด็นที่ต้องการสื่อสารสู่สาธารณะ

เป็นการสร้างกระบวนการสังเคราะห์ความรู้โดยการมีส่วนร่วมของคณะทำงาน ทีมวิจัยและชุมชน โดยมีการประชุมกำหนด ออกแบบประเด็นและเครื่องมือในการสังเคราะห์ชุดความและเรียบเรียงประเด็นที่ต้องการสื่อสารร่วมกัน ซึ่งมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ เวทีที่บูรณาการร่วมกับ คณาจารย์จาก ม.เทคโนโลยีราชมงคล จังหวัดสุรินทร์

วันที่ ๑๓ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ สถานที่ เทคโนโลยีราชมงคล จังหวัดสุรินทร์ ผู้เข้าร่วม ทีมนักวิจัย นักวิชาการท้องถิ่นสุรินทร์ อาจารย์ ม.เทคโนโลยีราชมงคลฯ

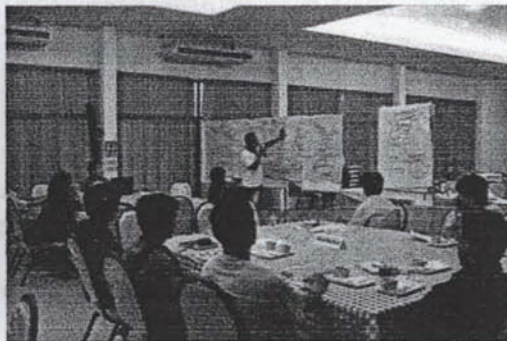
วัตถุประสงค์

๑. เพื่อชี้แจงโครงการและระดมข้อเสนอแนะในการวิจัยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
๒. เพื่อแลกเปลี่ยนสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงานมีอยู่ ๒ ช่วงคือ ช่วงชี้แจงโครงการและช่วงระดมข้อคิดเห็นต่อสถานการณ์ปัญหา โดยการนำเสนอปัญหาจากทีมชุมชน แล้วระดมข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนเสนอแนะ

ผลการดำเนินงาน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความเข้าใจในที่มาของการดำเนินงาน รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในสถานการณ์ปัญหาและได้ข้อเสนอในเชิงประเด็นการศึกษาในกลุ่มน้ำช่วยเหลือซึ่งต้องเพิ่มเติมมีอยู่ ๔ ประเด็นสำคัญ คือ ๑) แนวทางการศึกษารูปแบบการจัดสรรน้ำที่สอดคล้องเหมาะสมระหว่างเมืองกับภาคชนบท/ภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม ควรเป็นเช่นไร ๒) มาตรการการบริหารจัดการเพื่อรองรับปัญหาภัยพิบัติธรรมชาติภายใต้สภาวะความเปลี่ยนแปลงควรเป็นเช่นไร ๓) รูปแบบแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรในกลุ่มน้ำช่วยเหลือเป็นเช่นไร ๔) และกระบวนการสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำเสีย

๒.๒.๒ กิจกรรมเวทีวิเคราะห์แนวทางการขับเคลื่อนงานเครือข่ายห้วยเสนง

วันที่ ๑๘ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ ศาลากลางหมู่บ้านโคกตะเคียน ตำบลคอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางในการขับเคลื่อนงานในแต่ละพื้นที่
๒. เพื่อหาแนวทางการขับเคลื่อนงานเครือข่ายห้วยเสนง

กระบวนการ

๑. ทบทวนงานเครือข่ายของแต่ละพื้นที่
๒. แลกเปลี่ยนนำเสนอติดตามผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของแต่ละพื้นที่
๓. วางแผนการขับเคลื่อนงานร่วมกัน

ผลการดำเนินงาน

๑. เกิดการติดตามการดำเนินงานเครือข่ายห้วยเสนงของแต่ละพื้นที่
๒. ได้ติดตามสถานการณ์ปัจจัยภายนอกที่ส่งต่อการขับเคลื่อนงานทั้งในด้านนโยบายของรัฐและภาคีอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
๓. เกิดแนวทางการขับเคลื่อนโดยมุ่งไปที่การขับเคลื่อนเพื่อไปสู่ให้เกิดการผลักดันนโยบายสาธารณะเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำห้วยเสนง

๒.๒.๓ กิจกรรมการจัดการความรู้ระบบความรู้การอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงในรูปแบบและกระบวนการ “ตอมสึง” วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๗ ณ วัดอัมรินทร์าราม ตำบลตาเบา อ.ปราสาท จ.สุรินทร์

วัตถุประสงค์ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงในรูปแบบและกระบวนการ “ตอมสึง”

วิธีดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ ๑

๑. ประชุมถอดชุดความรู้วัฒนธรรมการตอมสึง
๒. ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้

๓. ทางชุมชนทบทวนงานพัฒนาในชุมชนและวัฒนธรรมการตอมสฎึงห้วยเสนงในชุมชนบ้านตา
เบา

ขั้นตอนที่ ๒ เก็บข้อมูลการ

๑. แลกเปลี่ยนประชุมหารือในการกำหนดออกแบบการศึกษาเก็บข้อมูล

ผลที่เกิดขึ้น

๑. เกิดความเข้าใจในโครงการและการดำเนินงาน
๒. เกิดหาทบทวนการทำงานด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนตาเบา
๓. เกิดแผนกระบวนการศึกษาและรวบรวมชุดความรู้การอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงใน
รูปแบบและกระบวนการ “ตอมสฎึง”

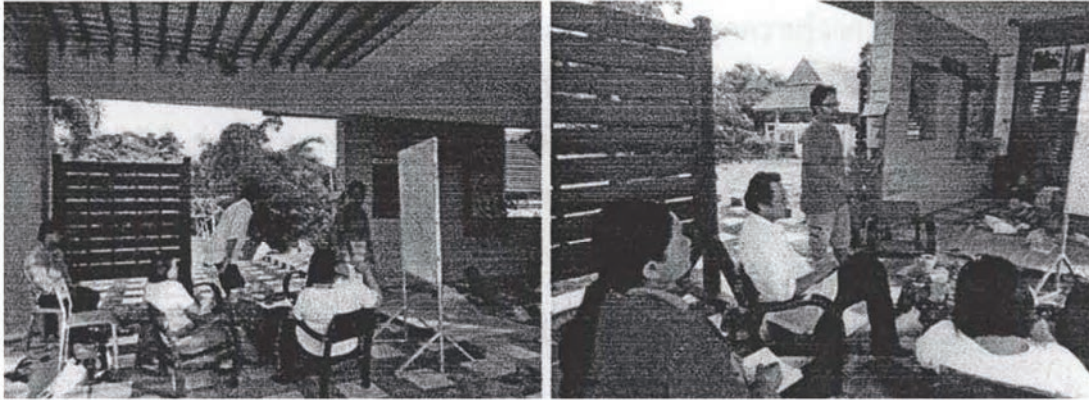
๒.๒.๔ ทบทวนเอกสารและสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในห้วยเสนง
สถานที่ ณ. ห้องภาพเมืองสุรินทร์ วันที่ ๔ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้เข้าร่วมประชุม ทีมกองเลขา
เครือข่ายห้วยเสนง และทีมนักวิชาการท้องถิ่นสุรินทร์ (ทีมห้องภาพเมืองสุรินทร์)

วัตถุประสงค์เพื่อทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและรวบรวมเอกสารและทบทวนร่วมกัน
วิธีการดำเนินงาน

๑. ประชุมทีมงานกำหนดรวบรวมข้อเสนอจากวงประชุมที่
๒. รวบรวมเอกสารงานวิจัยท้องถิ่น และงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ทั้งบทความวารสาร
๓. รวบรวมประเด็น

๔. สรุปวางแผนการดำเนินงานในช่วงต่อไป

ผลการดำเนินงาน ๑) เกิดฐานข้อมูลจากการสรุปเอกสารและฐานข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแผนงาน โดยมีประเด็นที่จะต้องลงเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้สอดคล้องเป็นปัจจุบันและแผนงานในการดำเนินการลงเก็บข้อมูล โดยแบ่งเป็น ๓ โซน ห้วยเสนงตอนบน ห้วยเสนงตอนกลาง และห้วยเสนงตอนล่าง

๒.๒.๕ กิจกรรมการจัดการความรู้รูปแบบและการจัดการแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศพื้นบ้านใน ห้วยเสนงวันที่ ๕ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ สถานที่ บ้านหนองใหญ่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์ เพื่อถอดองค์ความรู้รูปแบบและการจัดการแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศพื้นบ้านในห้วยเสนง

วิธีการดำเนินงาน

ประสานพื้นที่ในการจัดประชุม ประชุมวางแผนขั้นตอนการดำเนินงาน ลงสำรวจศึกษาฐานข้อมูลระบบนิเวศพื้นบ้าน ถ่ายภาพ บันทึก พูดคุย แลกเปลี่ยน และประชุมสรุป และวางแผนงาน

ผลการดำเนินงาน

ได้รวบรวมฐานข้อมูลองค์ความรู้นิเวศพื้นบ้านของหนองใหญ่ซึ่งประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ในเขตพื้นที่บ้าน และรูปแบบการบริหารจัดการน้ำในทุ่งดิน สรุปรายงานการดำเนินโครงการของพื้นที่ รวมทั้งได้วางแผนงานในการดำเนินงาน

๒.๓ ขั้นตอนการผลิตสื่อเพื่อประกอบการนำเสนอ

ในการจัดทำสื่อสารสาธารณะเป็นการสร้างกระบวนการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของคณะทำงานที่มาร่วมวิจัยและชุมชนในการเตรียมความพร้อมในการนำเสนอความรู้สู่สาธารณะ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

ประชุมคณะทำงาน

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทบทวนกระบวนการดำเนินโครงการและแนวทางการขับเคลื่อนในอนาคต ผลการดำเนินการ ได้ใช้แนวทางในการดำเนินการจัดทำสื่อ ๒ ประการดังต่อไปนี้ แนวทางที่ ๑ คือ

บทที่ ๓

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการ: การสื่อสารเพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะท้องถิ่นในลุ่มน้ำห้วยเสนง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อประมวลและทบทวนชุดความรู้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของลุ่มน้ำห้วยเสนง ๒) เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการสื่อสารการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะของเครือข่ายนักวิจัยในลุ่มน้ำห้วยเสนง ๓) เพื่อเผยแพร่ความรู้ พื้นที่รูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยเสนงสู่ชุมชนท้องถิ่นและสาธารณะ ผลการดำเนินงานดังต่อไปนี้

๓.๑ ผลที่เกิดขึ้นในด้านเนื้อหา

๓.๑.๑ ประมวลชุดความรู้จากงานศึกษาวิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยเสนง

พื้นที่ต้นน้ำ

๑) โครงการศึกษารูปแบบเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับระบบนิเวศต้นน้ำห้วยเสนง : กรณีบ้านโคกเบง ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

ชุมชนบ้านโคกเบง เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ต้นน้ำ ในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจึงมีกลุ่มคนหลากหลายภาษาทั้งลาว กูย เขมร และไทยกลาง อาชีพโดยส่วนใหญ่คือทำการเกษตร ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งรัฐและเอกชน ด้านการเกษตรพืชไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา เป็นต้น สภาพปัญหาที่พบในพื้นที่ หลายด้าน เช่นปัญหาการถือครองที่ดิน เอกสารสิทธิ์ การบุกรุกพื้นที่สาธารณะและป่าสาธารณะ การใช้สารเคมีในกระบวนการทำการเกษตรที่เข้มข้น

● ข้อค้นพบสำคัญ

- รูปแบบการบริหารจัดการป่าชุมชนบนฐานการมีส่วนร่วมระหว่างรัฐกับชุมชน
- องค์ความรู้การบริหารจัดการป่าชุมชน
- รูปแบบการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ต้นน้ำ

● ข้อค้นพบในเชิงนโยบายสาธารณะ

- แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ ต้นน้ำร่วมกับหน่วยงานของรัฐ โดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดแผนงานในการพัฒนาและอำนาจในการจัดสรรงบประมาณ

๒) โครงการศึกษาองค์ความรู้และระบบนิเวศน์พื้นบ้านในป่าชุมชนบ้านเขาไต่ะเพื่อจัดทำแหล่งเรียนรู้เรื่องนิเวศต้นน้ำในพื้นที่พนมดงรัก กรณีบ้านเขาไต่ะ ตำบลบักได อำเภอนมดงรัก

ชุมชนบ้านเขาไต่ะเป็นชุมชนเขตต้นน้ำมีการจัดตั้งป่าชุมชนขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ จากการระดมทุนภายในชุมชนและวัด จนป่าเกิดการฟื้นตัวมีความอุดมสมบูรณ์เนื้อที่รวมประมาณ ๑,๗๐๐ ไร่ สร้างคุณค่าด้านเศรษฐกิจในชุมชน และชุมชนใกล้เคียงได้ใช้ประโยชน์ร่วม เช่นเก็บเห็ด พืชผักสมุนไพร ของป่า

เนื่องจากป่าชุมชนเขาไต่จะสามารถเป็นพื้นที่สำคัญในการจัดอบรมศึกษาเรียนรู้ของผู้ที่สนใจ และโรงเรียนใกล้เคียงได้เข้ามาใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง แต่คนในชุมชนเองยังขาดกระบวนการที่รองรับหรือรวบรวมองค์ความรู้ของตนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้สนใจได้เข้ามาศึกษา

- **ข้อค้นพบที่สำคัญ**

- ความรู้และบทเรียนกระบวนการจัดการป่าชุมชน
- องค์ความรู้ในการจัดการป่าชุมชน และเกิดรูปธรรมและผลจากการปฏิบัติการ
- แหล่งเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ระบบนิเวศป่าต้นน้ำบ้านเขาไต่
- การจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ต้นน้ำเขาไต่

ห้วยเสนงตอนกลาง

๑) โครงการ ศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำห้วยเสนงเพื่อการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน บ้านหนองใหญ่ ต.หนองใหญ่ อ.ปราสาท จ. สุรินทร์

ชุมชนบ้านหนองใหญ่เป็นชุมชนที่ติดกับลำห้วยเสนง จากบทเรียนการพัฒนาลำห้วยของชุมชนใกล้เคียงในการขุดลอกลำห้วย ส่งผลเสียมากกว่าผลดี เช่นตลิ่งพังพืชพันธุ์ไม้ท้องถิ่นเสียหาย ระบบนิเวศน์เปลี่ยน ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้จริง จึงเป็นโจทย์สำคัญในการค้นหารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่เหมาะสมกับชุมชนหนองใหญ่

- **ข้อค้นพบที่สำคัญ**

- ความรู้ในเขตท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์เขมรสุรินทร์
- ความรู้ท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำ
- หลักสูตรท้องถิ่นนิเวศพื้นที่บ้านหนองใหญ่
- แหล่งเรียนรู้ในเขตพื้นที่บ้านหนองใหญ่

- **ข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ**

- แนวทางการบริหารจัดการน้ำโดยกระบวนการที่มีส่วนร่วม ทั้งในด้านแผนงานงบประมาณ และการพัฒนาต้องอยู่บนฐานความเหมาะสมกับสภาพนิเวศ
- แนวทางด้านการศึกษา สนับสนุนการนำความรู้ท้องถิ่นพัฒนาให้เป็นหลักสูตรการเรียนรู้ในโรงเรียน

๒) โครงการศึกษาและประยุกต์ใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำห้วยเสนงกรณีชุมชนตาเดียว ตำบลตาเบา อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

ชุมชนตาเดียวเป็นชุมชนโบราณส่วนใหญ่พูดภาษาเขมรสุรินทร์สื่อสารภายในชุมชน มีวัดอัมรินทร์ารามเป็นศูนย์กลางของชุมชนในเขตตำบลตาเบา ในด้านทรัพยากรที่สำคัญที่สำคัญในชุมชน เช่น ป่าชุมชน และลำห้วยเสนง แต่มีความเสื่อมโทรม พันธุ์ปลาลดน้อยลง ป่าริมห้วยถูกทำลาย ทางชุมชนจึงได้มีกิจกรรมรณรงค์เช่นการปลูกป่า การประกาศเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา แต่ก็ไม่สามารถขยายผลไปสู่การรับรู้ และสร้างความตระหนักได้เท่าใดนัก จึงนำสู่การศึกษาในโครงการนี้

- **ข้อค้นพบที่สำคัญ**

- วัฒนธรรม ๑๒ เดือน ชชาติพันธุ์เขมรสุรินทร์
- การนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการอนุรักษ์พันธุ์ปลาน้ำห้วยเสนง
- วัฒนธรรมการ ตอม สก๊ิง เสนง

- **ข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ**

- แนวการสร้างกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำห้วยเสนงเขตพื้นที่ตำบลตาเบา ในรูปแบบข้อบัญญัติท้องถิ่น

ห้วยเสนงตอนปลาย

๑) โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการแก้ไขปัญหา น้ำห้วยเสนงเน่าเสียอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรท้องถิ่น กรณีบ้านตะเคียว ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ชุมชนบ้านตะเคียวเป็นชุมชนชานเมือง สภาพทางเศรษฐกิจ คนในชุมชนจะทำการเกษตรประมาณ ร้อยละ ๕๐ ซึ่งที่เหลือจะเป็นอาชีพ รับจ้าง รับราชการ ประกอบธุรกิจ จากพื้นที่อยู่เขตชานเมืองการพัฒนาการก่อสร้างสถานประกอบการได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นจุดเสี่ยงในด้านคุณภาพน้ำในห้วยเสนง ที่เกิดจากปล่อยน้ำเสียไหลสู่ลำห้วย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งยังไม่มีหน่วยงานใดมีมาตรการเข้ามาจัดการปัญหานี้

- **ข้อค้นพบสำคัญ**

- พัฒนาการและสถานการณ์ปัญหาน้ำเสียห้วยเสนงในเขตพื้นที่ตำบลคอโค
- แนวทางและข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา น้ำเสีย
- ความรู้ในการประเมินผลกระทบด้านพันธุ์ปลาในห้วยเสนงกรณีปลาตาย
- การจัดเขตแหล่งอนุบาลพันธุ์ปลาห้วยเสนง
- กระบวนการจัดทำจุดเฝ้าระวังคุณภาพน้ำโดยผู้นำท้องถิ่น

๒) การปลูกพืชอินทรีย์ทางเลือกในการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำของชุมชนชานเมือง กรณีบ้านกระเพอสะกอม ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

เป็นชุมชนทำนน้ำห้วยเสนงอยู่ในเขตการปกครองของตำบลท่าสว่าง เป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง ทั้งในด้านปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำ ปัญหาน้ำท่วมซึ่งอยู่ในเขตการบรรจบกันระหว่างน้ำห้วยเสนงกับลำน้ำชี รวมทั้งปัญหาพื้นที่ที่ทำกิน

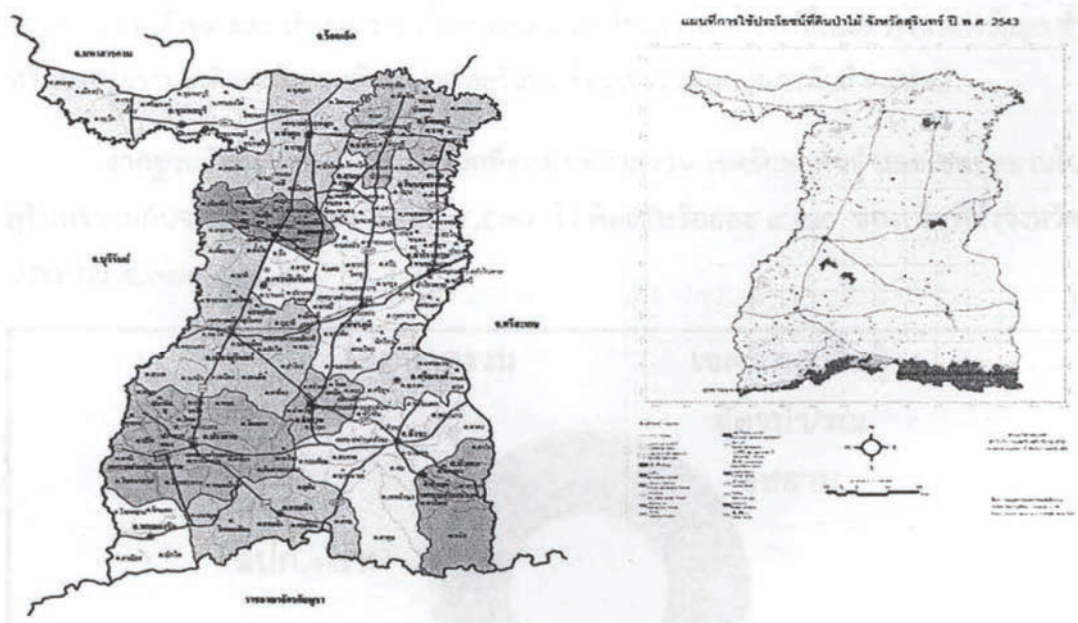
● **ข้อค้นพบสำคัญ**

- การจัดการที่ดินสาธารณะริมห้วยและป่าริมห้วย
- การใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะอย่างเกิดประโยชน์
- กระบวนการเรียนรู้เรื่องเกษตรปลอดภัย
- กระบวนการปรับตัวของชุมชนกับปัญหาน้ำท่วม

๓.๑.๒ ชุดข้อเสนอการบริการจัดการลุ่มน้ำขนาดเล็กห้วยเสนงจังหวัดสุรินทร์

๓.๑.๒.๑ บริบทจังหวัดสุรินทร์

๑) สภาพทั่วไป

จังหวัดสุรินทร์ เนื้อที่ประมาณ ๘,๑๒๔.๐๕๖ ตารางกิโลเมตร (ประมาณ ๕,๐๗๗,๕๓๕ ไร่) ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๔๕๐ กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์

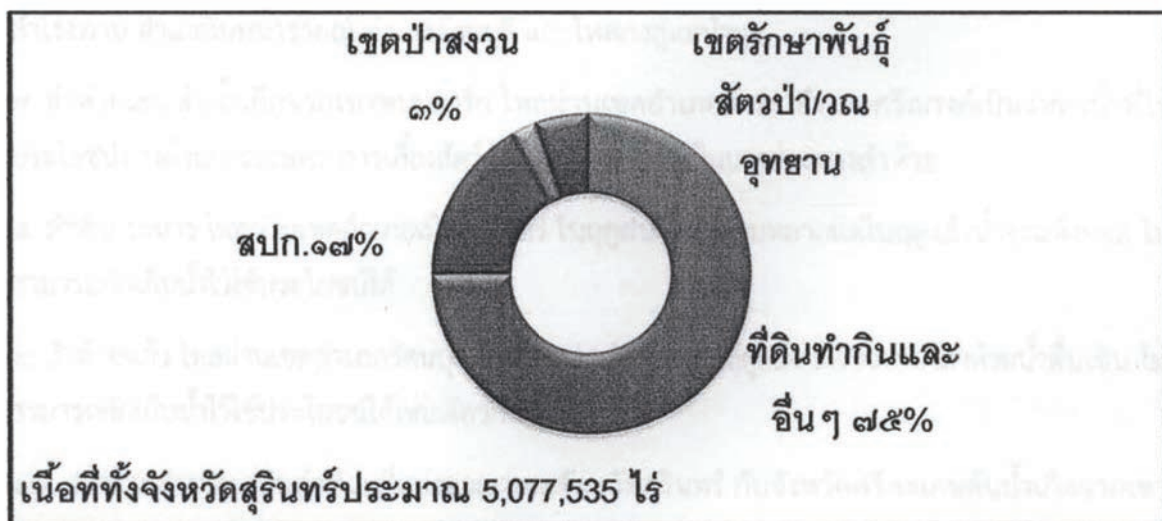
ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี ประเทศกัมพูชา

- ทรัพยากรธรรมชาติ
- ทรัพยากรป่าไม้จังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์มีป่าสงวนแห่งชาติที่รัฐจัดตั้งขึ้นทั้งหมด ๒๙ ป่า ปัจจุบันมีเนื้อที่ ๑,๐๒๙,๙๖๗ ไร่ (http://forestinfo.forest.go.th/๕๕/National_Forest.aspx) และจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนเป็นสงวนจำนวน ๔๒ ป่ามีเนื้อที่รวม ๘,๘๓๓ ไร่ จัดตั้งป่าชุมชนตามพรบ. ป่าไม้ปี ๒๕๔๔ ทั้งหมด ๘๖ แปลงมีเนื้อที่รวม ๒,๐๑๕๖ ไร่ รวมป่าชุมชน๑๒๘ แปลงรวมเนื้อที่ทั้งหมดเป็น ๒๘,๙๘๙ ไร่ (<http://forestinfo.forest.go.th/๕๕/fCom.aspx?prov=๓๒&zone=๑๗&year=-๑&eyear=-๑&type=-๑>)

แต่จากการประกาศเป็นเขตป่าสงวนตามประกาศกฎกระทรวงจะมีพื้นที่ป่าสงวนเนื้อที่รวม ๑,๑๑๕,๒๘๔ ไร่ (ร้อยละ ๒๑.๙๗ ของพื้นที่จังหวัด) ได้มอเป็นพื้นที่ สปก. จำนวน ๙๖๗,๐๕๖.๖๑ ไร่ คงเหลือพื้นที่ป่าสงวนในปัจจุบัน จำนวน ๑๔๘,๒๒๗.๓๙ ไร่ (ร้อยละ ๑๓.๒๙ ของพื้นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นเขตป่า ร้อยละ ๒.๙ ของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์) มีวนอุทยานจำนวน ๒ แห่ง คือ วนอุทยานพนมสวาย อ.เมืองสุรินทร์ เนื้อที่ ๑,๙๗๕ ไร่ และวนอุทยานป่าสนหนองคู อ.สังขะ เนื้อที่ ๖๒๕ ไร่ มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ๑ แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยทับทัน – ห้วยสำราญ อยู่ในพื้นที่อำเภอพนมดงรัก, กาบเชิง, สังขะ และ บัวเขต รวมเนื้อที่ ๓๑๓,๗๕๐ ไร่ (๕๐๒ ตารางกิโลเมตร) (แหล่งข้อมูล สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุรินทร์ ข้อมูล ณ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๓)

จากฐานข้อมูลแสดงให้เห็นว่าเนื้อที่ของเขตป่าสงวน เขตรักษาพันธุ์ และเขตอุทยานในจังหวัดสุรินทร์รวมกันจะมีเนื้อที่ประมาณ ๔๖๔,๕๗๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙.๑๔ ของเนื้อที่ทั้งจังหวัดสุรินทร์ประมาณ ๕,๐๗๗,๕๓๕ ไร่

- **ทรัพยากรแหล่งน้ำ**

จังหวัดสุรินทร์มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญดังนี้

๑. ลำห้วยเสนง ต้นกำเนิดจากพนมดงรักในเขตอำเภอกาบเชิง อำเภอนมดงรัก ไหลผ่านอานาเขตอำเภอปราสาท และอำเภอเมือง ความยาวประมาณ ๗๕ กิโลเมตร
๒. ลำน้ำชี ต้นน้ำเกิดจากเขาพนมดงรัก เป็นลำน้ำที่แบ่งเขตจังหวัดสุรินทร์ กับจังหวัดบุรีรัมย์ ความยาวทั้งสิ้นประมาณ ๙๐ กิโลเมตรไหลผ่านจังหวัดสุรินทร์ ในเขตอำเภอบัวชุม อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอจอมพระ และไปไหลรวมยังแม่น้ำมูลที่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์
๓. แม่น้ำมูล ต้นน้ำเกิดจากภูเขาดงพญาเย็น เขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมาไหลผ่านจังหวัดสุรินทร์ ทางเขตอำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม และอำเภอรัตนบุรีไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร การเพาะปลูก การคมนาคม นอกจากนั้น ยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำต่างๆ เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของราษฎร หากไม่ได้รับผลกระทบจากภาวะฝนแล้ง จะมีน้ำตลอดทั้งปี
๔. ลำน้ำห้วยพลับพลา ต้นน้ำเกิดจากอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามไหลผ่านทุ่งกุลาร้องไห้ ลงสู่แม่น้ำมูลที่อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ เป็นลำห้วยที่แบ่งอาณาเขตจังหวัดสุรินทร์ กับจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดร้อยเอ็ด
๕. ลำห้วยระวี ไหลผ่านเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอจอมพระ และอำเภอท่าตูม ทางจังหวัดได้ทำการขุดลอก และสร้างฝายน้ำล้นกันเป็นช่วงๆ เพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร การเพาะปลูก และการอุปโภคบริโภค
๖. ลำห้วยทับทัน ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาพนมดงรัก ไหลผ่านเขตอำเภอสังขะ อำเภอศรีณรงค์ อำเภอสำโรงทาบ อำเภอโนนนารายณ์ อำเภอรัตนบุรี และไหลลงสู่แม่น้ำมูล
๗. ลำห้วยเสน ต้นน้ำเกิดจากเขาพนมดงรัก ไหลผ่านเขตอำเภอสังขะ อำเภอศรีณรงค์เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ ในฤดูแล้งน้ำแห้งเป็นบางช่วงของลำห้วย
๘. ลำห้วยระหาร ไหลผ่านเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ ในฤดูฝนน้ำจะท่วมหลากแต่ในฤดูแล้งน้ำจะแห้งขอด ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ได้
๙. ลำห้วยแก้ว ไหลผ่านเขตอำเภอรัตนบุรี และไหลลงสู่แม่น้ำมูล ฤดูแล้งบางช่วงของลำห้วยน้ำตื้นเขิน ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ได้เช่นเดียวกัน
๑๐. ลำห้วยสำราญ เป็นลำห้วยที่แบ่งอาณาเขตจังหวัดสุรินทร์ กับจังหวัดศรีสะเกษต้นน้ำเกิดจากเขาพนมดัจ (เขาขาด) และพนมขรैयाชนะน้อฮ (เขานางโศก) ไหลผ่านเขตอำเภอบัวชุม และอำเภอสังขะ
๑๑. ลำห้วยจริง เป็นลำห้วยที่แบ่งอาณาเขต อำเภอศรีขรภูมิ กับอำเภอโนนนารายณ์ และอำเภอสำโรงทาบ

๑๒.ลำห้วยไผ่ ต้นน้ำเกิดจากท้องทุ่งนาในเขตอำเภอสนม ไหลผ่านเขตตำบลโพธิ์โก อำเภอสนม เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ โดยปลายน้ำอยู่ที่แม่น้ำมูล ตำบลน้ำเขียว อำเภอรัตนบุรี

๑๓.ลำห้วยกำโพก ต้นน้ำจากอำเภอปราสาท ผ่านอำเภอสังขะไหลไปรวมที่อ่างลำพอกอำเภอศรีนครินทร์ เป็นแหล่งน้ำสำคัญในการทำการเกษตรของให้กับประชาชนในเขตอำเภอศรีนครินทร์

๑๔.ลำห้วยทับพล ต้นน้ำมาจากลำน้ำโคกปลัดฝั่งทิศตะวันออกของอำเภอเมืองไหลผ่านเมืองสุรินทร์จนไปสุดที่ลำน้ำชี รวมความยาวประมาณ ๓๓ กิโลเมตร ลำห้วยทับพลเป็นลำห้วยที่มีความเสี่ยงรุนแรงในเรื่องน้ำเสียเนื่องจากน้ำเสียจากเมืองสุรินทร์ได้ไหลไปรวมกับลำห้วยทับพล

- แหล่งน้ำจากโครงการชลประทานมีดังนี้

(ข้อมูลจากชลประทานห้วยเสนงสุรินทร์ ปี ๒๕๔๒)

โครงการชลประทานสุรินทร์ มีขอบเขตความรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ในเขตจังหวัดสุรินทร์ ทั้งหมดรวม ๑๗ อำเภอ มีโครงการชลประทาน ที่สร้างเสร็จแล้ว ทั้งสิ้น ๘๔๕ โครงการ พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากการชลประทาน ๓๕๔,๐๘๖ ไร่ เมื่อเทียบกับพื้นที่นาทั้งจังหวัดประมาณ จำนวน ๓,๑๒๖,๗๔๗ ไร่ จะได้พื้นที่ชลประทาน ๑๑.๓๒ เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่นาทั้งจังหวัดและเมื่อเทียบกับพื้นที่ทำการเกษตรทั้งจังหวัด ๓,๖๓๑,๔๒๑ ไร่ ' จะได้พื้นที่ชลประทาน ๙.๗๕ เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ทำการเกษตร เมื่อพิจารณา ทางด้านศักยภาพทางด้าน กักเก็บน้ำได้ ๒๒๓.๘๔ ล้าน ลบ.ม. จังหวัดสุรินทร์มีสภาพภูมิประเทศที่สามารถเก็บน้ำได้ประมาณ ๑,๓๓๕ ล้าน ลบ.ม. เมื่อเทียบกับโครงการชลประทาน ที่สร้างเสร็จแล้ว จะเก็บน้ำได้ ๑๖.๗๗ เปอร์เซ็นต์ ของสภาพภูมิประเทศปัจจุบัน ที่จะเก็บน้ำได้ โครงการชลประทานประเภทต่าง ๆ ที่ก่อสร้างในเขต

๑. อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ๒๐ แห่งความจุ้น้ำ ๑๔๐.๕๓ ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน ๑๕๗,๐๖๐ ไร่

๒. โครงการชลประทานขนาดเล็ก ๒๖๘ แห่ง ความจุ้น้ำ ๕๘.๙๘ ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน ๘,๖๑๐ ไร่

๓. โครงการขุดลอกหนองน้ำและคลองธรรมชาติ ๒๔๔ แห่ง ความจุ้น้ำ ๖.๐๖๖ ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน ๓,๐๖๐ ไร่

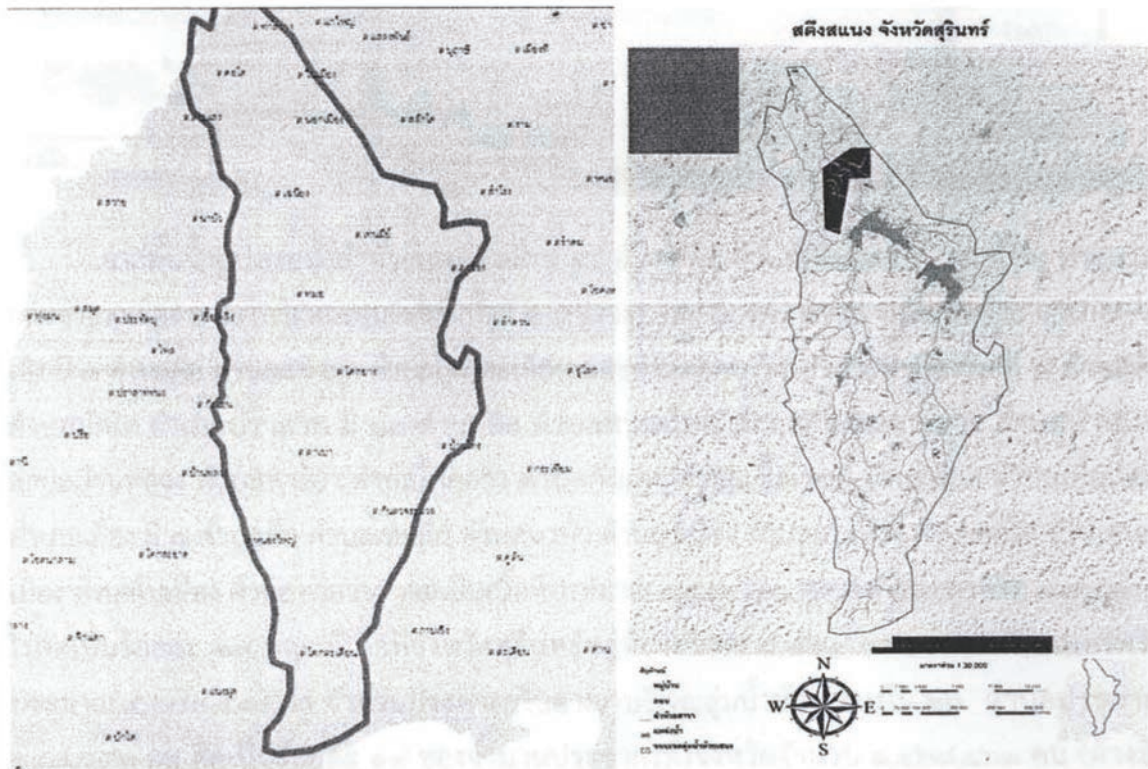
๔. ศูนย์บริการเกษตรกรรมเคลื่อนที่ขุดลอกหนองน้ำ ๓๖๗ แห่ง ความจุ้น้ำ ๕.๘๓๓ ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน ๗,๐๘๐ ไร่

****(ข้อมูลจากชลประทานห้วยเสนงสุรินทร์ ปี ๒๕๔๒) แต่จากข้อมูลจากสำนักชลประทานที่ ๘ พบว่า จังหวัดสุรินทร์มีอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง อยู่ ๒๒ แห่ง****

๓.๑.๓.๒ บริบทลุ่มน้ำห้วยเสนง

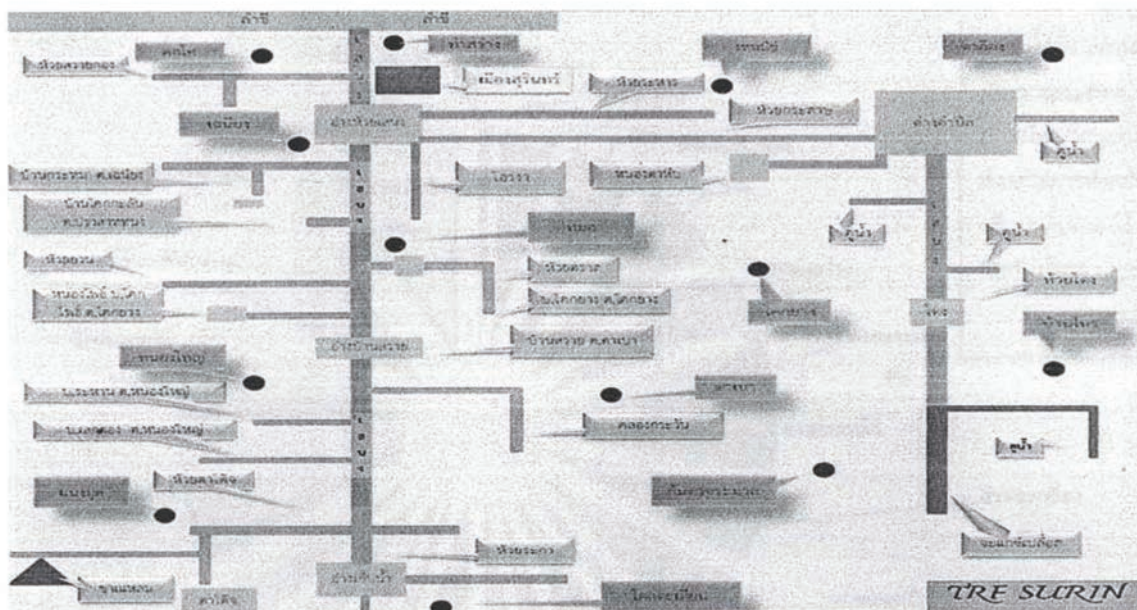
๑) สภาพทั่วไป

“ห้วยเสนงไม่ใช่แค่อ่างเก็บน้ำ” เมื่อก้าวถึงห้วยเสนง ความรับรู้โดยทั่วไปจะเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมคือตัวอ่างเก็บน้ำห้วยเสนง ที่เป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยววันนันทนาการ เป็นแหล่งน้ำในการผลิตประปาที่สำคัญ ดังนั้นเพื่อให้ไม่ไห้แยกส่วนหรือให้เห็นในภาพรวมจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจห้วยเสนงตลอดทั้งลุ่มน้ำซึ่งมีดังต่อไปนี้

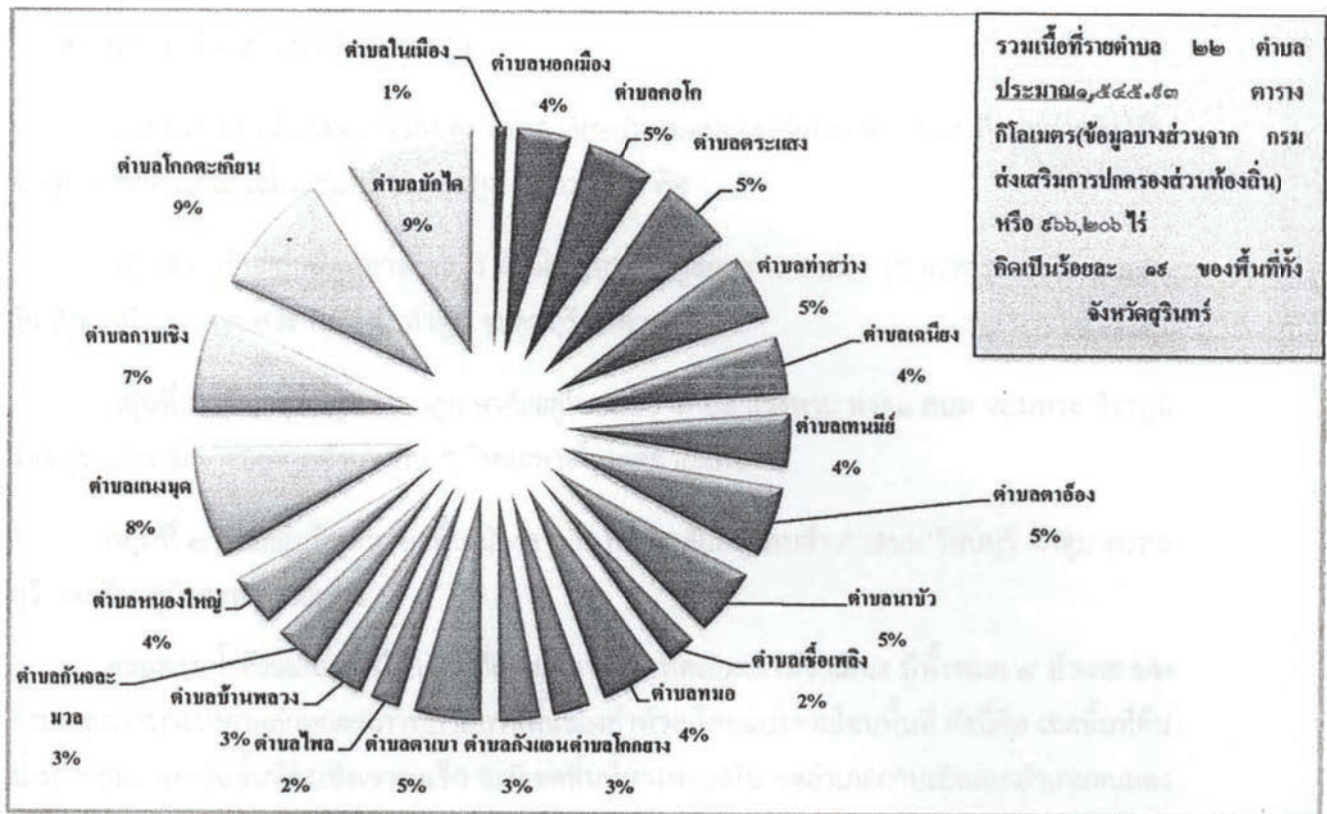
“ลำห้วยเสนง” เป็นลำน้ำสาขาย่อยของห้วยลำน้ำชี ที่มีความยาวประมาณ ๗๕ กิโลเมตร มีกว้างอยู่ในระหว่างประมาณ ๕-๑๕ เมตร บางจุดกว้างถึง ๓๕ เมตร ต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาพนมดงรัก (ดงเร็ก) ที่กั้นเขตพรมแดนระหว่างไทย – กัมพูชา ฝั่งทิศใต้ของจังหวัดสุรินทร์ เป็นสายน้ำสำคัญต่อประชาชนจังหวัดสุรินทร์ จากต้นน้ำสาขาย่อยๆ ไหลรวมกันเป็นลำห้วยเสนง ห้วยเสนงในภาษาท้องถิ่นสุรินทร์จะเรียกว่า “สตั้งเสนง” เทือกเขาพนมดงเร็ก คนท้องถิ่นเรียก พนมขอร์ (เขาขาว) หรือพนมสโรย (เขาแหลม) ซึ่งเป็นต้นน้ำสำคัญของห้วยเสนง ไหลลงมารวมกันที่ที่อ่างเก็บน้ำห้วยเสนง ซึ่งมีความจุอยู่ที่ ๒๐ ล้านลูกบาศระเมตรบริเวณตำบลเนินยาง โดยมีอ่างคู่แฝดคืออ่างเก็บน้ำอำปิล มีความจุอยู่ที่ ๒๒ ล้านลูกบาศระเมตรในเขต ตำบลเทนมีย์ ซึ่งเป็นแหล่งสำรองให้กับอ่างเก็บน้ำห้วยเสนงเพื่อป้อนน้ำเข้าสู่เมือง ลำห้วยเสนงจะสุดอยู่ที่ตำบลท่าสว่างอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นบริเวณที่ลำห้วยเสนงได้ไหลมาบรรจบกับลำน้ำชี

● แผนผังลุ่มน้ำห้วยเสนง

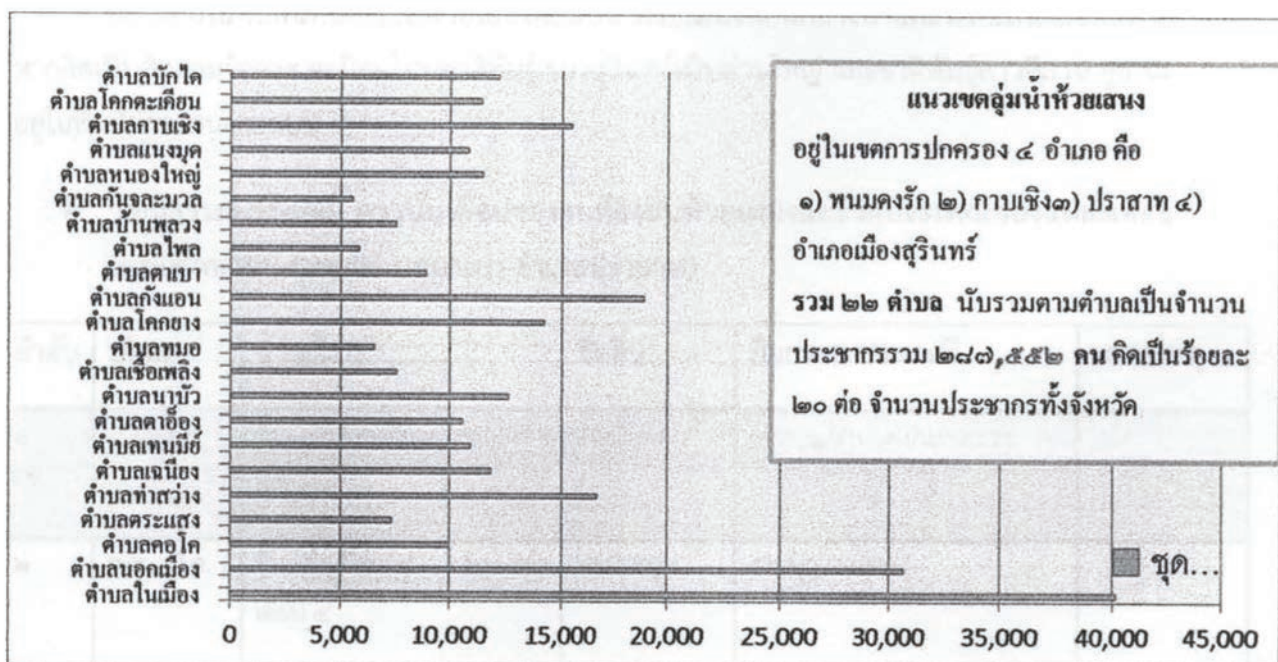

จากต้นน้ำสู่ปลายน้ำลำห้วยเสนงจะผ่าน ๔ อำเภอคือ อำเภอพนมดงรัก, กาบเชิง, ปราสาท, และอำเภอเมือง อาณาบริเวณขอบเขตลุ่มน้ำห้วยเสนงจะพาดผ่าน ๒๒ ตำบล ประกอบด้วย อำเภอกาบเชิง มี ๓ ตำบลคือ ตำบลนางมุด ตำบลโคกตะเคียน และตำบลกาบเชิง อำเภอพนมดงรัก มี ๑ ตำบลคือ ตำบลบกไธ อำเภอปราสาท มี ๑๐ ตำบลคือ ตำบลหนองใหญ่ ตำบลกันทรจระมวล ตำบลบ้านไทร ตำบลบ้านพลวง ตำบลตาเบา ตำบลโคกยาง ตำบลกั้งแวน ตำบลเชื้อเพลิง ตำบลทมอ ตำบลเชื้อเพลิง อำเภอเมือง มี ๘ ตำบลคือ ตำบลเพนมีย์ ตำบลนาบัว ตำบลเจนิ่ง ตำบลตระแสง ตำบลคอโค ตำบลนอกเมือง ตำบลในเมือง ตำบลท่าสว่าง รวมเป็นเนื้อที่ประมาณ ๑,๕๔๕.๙๓ ตารางกิโลเมตรหรือ ๙๖๖,๒๐๖ ไร่คิดเป็นร้อยละ ๑๙ ขณะที่เนื้อที่จังหวัดสุรินทร์อยู่ที่ประมาณ ๘,๑๒๔.๐๕๖ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๕,๐๗๗,๕๓๕ ไร่ จำนวนประชากรในอาณานิคมลุ่มน้ำห้วยเสนงใน ๒๒ ตำบลประมาณ ๒๘๗,๕๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙ ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัดจำนวน ๑,๔๒๘,๔๖๓ คน (อ้างอิงข้อมูลจำนวนประชากรจาก <http://www.surinpho.com/dbpop/เดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๕๗>)

จากแผนภูมิที่ ๑ แสดงถึง รวมเนื้อที่รายตำบล ๒๒ ตำบล ประมาณ ๑,๕๕๕๙๓ ตารางกิโลเมตร (ข้อมูลบางส่วนจาก กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น) หรือ ๔๖๖,๒๐๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๙ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

**จากแผนที่ ๒ ภูมิแสดงถึง แนวเขตลุ่มน้ำห้วยเสนง อยู่ในเขตการปกครอง ๔ อำเภอ คือ ๑) พนมดงรัก ๒) กาบเชิง ๓) ปราสาท ๔) อำเภอเมืองสุรินทร์ รวม ๒๒ ตำบล นับรวมตามตำบลเป็นจำนวนประชากร รวม ๒๘๗,๕๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ต่อ จำนวนประชากรทั้งจังหวัด*

- กลุ่มชาติพันธุ์ในลุ่มน้ำห้วยเสนง

จังหวัดสุรินทร์ มีประชากรร้อยละ ๙๓ อาศัยอยู่ในเขตชนบท มีภาษาพูดพื้นถิ่นที่แตกต่างกัน เป็น ๓กลุ่มหลักคือ ๑กลุ่มเขมรสุรินทร์ ๒.กลุ่มกวย ๓.ลาวอีสาน คือ

กลุ่มที่ ๑.เป็นกลุ่มที่พูดภาษาเขมร ส่วนใหญ่อาศัยอยู่แถบอำเภอเมือง ปราสาท กาบเชิง พนมดงรัก สังขะ บัวเขต จอมพระ ศีขรภูมิ ท่าตูม ชุมพลบุรี ลำดวน

กลุ่มที่ ๒ เป็นกลุ่มที่พูดภาษากวย อาศัยอยู่ในแถบอำเภอสำโรงทาบ ท่าตูม สนม จอมพระ ศีขรภูมิ รัตนบุรี และกระจายอยู่ตามอำเภออื่น ๆ โดยเฉพาะในเขตชายแดน

กลุ่มที่ ๓ เป็นกลุ่มที่พูดภาษาพื้นเมืองลาวอีสาน อาศัยอยู่แถบอำเภอสนม รัตนบุรี ท่าตูม ชุมพลบุรี และศีขรภูมิและเขตชายแดน

ตลอดลุ่มน้ำห้วยเสนงซึ่งมีอำเภอที่ติดขอบเขตพื้นที่ตลอดลำห้วยเสนง มีทั้งหมด ๔ อำเภอ ๒๒ ตำบล สามารถแบ่งตามลักษณะสภาพกายภาพพื้นของลำห้วย โดยแบ่งตามโซนพื้นที่ ดังนี้คือ เขตพื้นที่ต้นน้ำห้วยเสนง จะเป็นพื้นที่ติดเชิงเขาตงเร็ก จะมีเขตพื้นที่บางตำบลในเขตอำเภอกาบเชิงและอำเภอพนมดงเร็ก ส่วนมากจะเป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิมคือเป็นคนไทยชาติพันธุ์เขมรพูดภาษาเขมรสุรินทร์ และมีกลุ่มอพยพเข้ามาอยู่ใหม่ภายใต้เงื่อนไขความมั่นคงของรัฐ พื้นที่ห้วยเสนงตอนกลางไล่ตั้งแต่เขตพื้นที่ของอำเภอปราสาท จนถึงอำเภอเมืองในเขตบริเวณรอบอ่างเก็บน้ำห้วยเสนงซึ่งจะอยู่ในเขตพื้นที่ชลประทาน จะเป็นคนไทยชาติพันธุ์เขมรเช่นกัน ในเขตลำห้วยเสนงตอนปลาย ซึ่งจะเป็นในส่วนของเขตชุมชนในเมืองที่อยู่ท้ายห้วยเสนงตลอดเส้นทางส่งน้ำจนสุดที่เขตตำบลโคโคและตำบลท่าสว่าง ของอำเภอเมืองสุรินทร์

กล่าวคือในพื้นที่โดยรวมห้วยเสนงตอนบน ห้วยเสนงตอนกลางน้ำและห้วยเสนงตอนปลาย หากคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ จะมีคนไทยชาติพันธุ์เขมรสุรินทร์เป็นส่วนใหญ่ และชาติพันธุ์ลาวอีสาน กวย จะอยู่ในพื้นที่ห้วยเสนงตอนบน

- วัฒนธรรมประเพณี การนับเดือนของคนท้องถิ่นห้วยเสนงและวิถีประเพณีของแต่ละเดือน (กรณีศึกษาจากชุมชนตำบลตาเบา อำเภอปราสาท)

ลำดับ	เดือน	ช่วงเดือน	ชื่อถิ่น	กิจกรรม/ประเพณี	หมายเหตุ
๑	ม.ค.- ก.พ.	ขึ้น๑ค่ำเดือน ๓ - แรม๑๕ค่ำเดือน ๓	แคเมืงะทม	งานบุญ/งานแต่ง/แซนเสรา	
๒	ก.พ.- มี.ค.	ขึ้น๑ค่ำเดือน ๔ - แรม๑๕ค่ำเดือน ๔	แคประกุน	งานบุญ/งานแต่ง	
๓	มี.ค.- เม.ย.	ขึ้น๑ค่ำเดือน ๕ - แรม๑๕ค่ำ	แคจาด	ช่วงตอม / ขนทรายเข้าวัด /งาน	

		เดือน ๕		สงกรานต์	
๔	เม.ย.- พ.ค.	ขึ้นด่ำเดือน ๖ - แรม๑๕ค่ำ เดือน ๖	แคประสาธ	ทำบุญ / แต่งงาน	
๕	พ.ค.- มิ.ย.	ขึ้นด่ำเดือน ๗ - แรม๑๔ค่ำ เดือน ๗	แคจีส	เริ่มต้นในการทำนา	
๖	มิ.ย.- ก.ค.	ขึ้นด่ำเดือน ๘ - แรม๑๕ค่ำ เดือน ๘	แคอสาท	ทำบุญเข้าพรรษา	
๗	ก.ค.- ส.ค.	ขึ้นด่ำเดือน ๙ - แรม๑๕ค่ำ เดือน ๙	แคบัง	ดูแลนา	
๘	ส.ค.- ก.ย.	ขึ้นด่ำเดือน ๑๐ - แรม๑๕ ค่ำเดือน ๑๐	แคเบน	วันเป็นตุรย์ (เป็นกวย) รำตรด และเบ้นทม (แซนโฏนตา)	
๙	ก.ย.- ต.ค.	ขึ้นด่ำเดือน ๑๑ - แรม๑๕ ค่ำเดือน ๑๑	แคจำเน้ง	ออกพรรษา	
๑๐	ต.ค.- พ.ย.	ขึ้นด่ำเดือน ๑๒ - แรม ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒	แคกะเตือะ	วันลอยกระทง/จัด ทำองค์ กระฐิน	
๑๑	พ.ย.- ธ.ค.	ขึ้นด่ำเดือน ๑ - แรม๑๕ค่ำ เดือน ๑	แคเมือะตุรย์	เกี่ยวข้าว	
๑๒	ธ.ค.- ม.ค.	ขึ้นด่ำเดือน ๒ - แรม๑๕ค่ำ เดือน ๒	แคเบาะ	ทำบุญหมู่บ้าน	เป็น บาง หมู่บ้าน

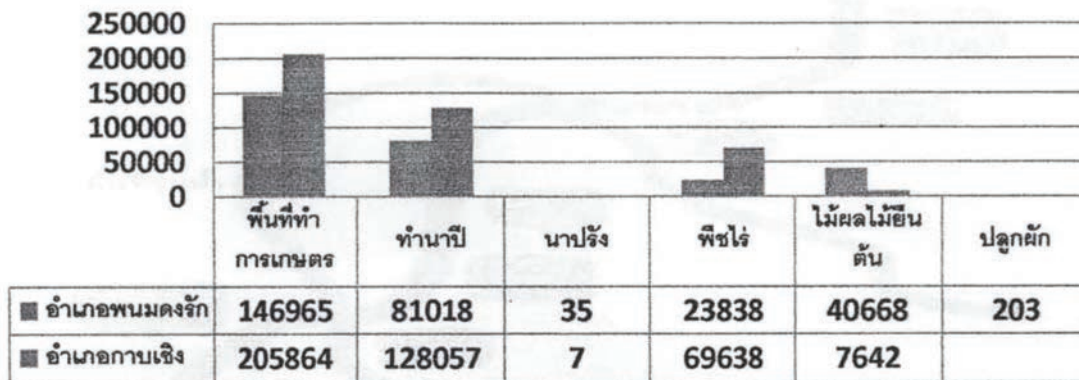
๒) สภาพทั่วไปและวิถีชีวิตในลุ่มน้ำห้วยเสนง

● ห้วยเสนงตอนบน

ห้วยเสนงตอนบนประกอบด้วย ตำบลกาบเชิง ตำบลนางมุด ตำบลโคกตะเตียนและตำบลบักได เป็น
พรมแดนระหว่างไทยกัมพูชา มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยทับทันห้วยสำราญ ที่มีเนื้อที่รวม ๓๑๓,๗๕๐ ไร่
ซึ่งเป็นเป็นต้นน้ำสำคัญหลายสาย เช่นห้วยทับทัน ลำชี และลำห้วยเสนง ผู้คนดั้งเดิมสื่อสารด้วยภาษา
เขมรสุรินทร์ และมีกวย ลาวเข้ามาเพิ่มจากนโยบายความมั่นคงรวมทั้ง การจัดสรรที่ทำกินจากพื้นที่ป่าสงวน
มาเป็น สปก. ให้กับประชาชนในปี ๒๕๓๗

ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี ๒๕๕๕ จังหวัดสุรินทร์

การเกษตรในพื้นที่ ๒ อำเภอ

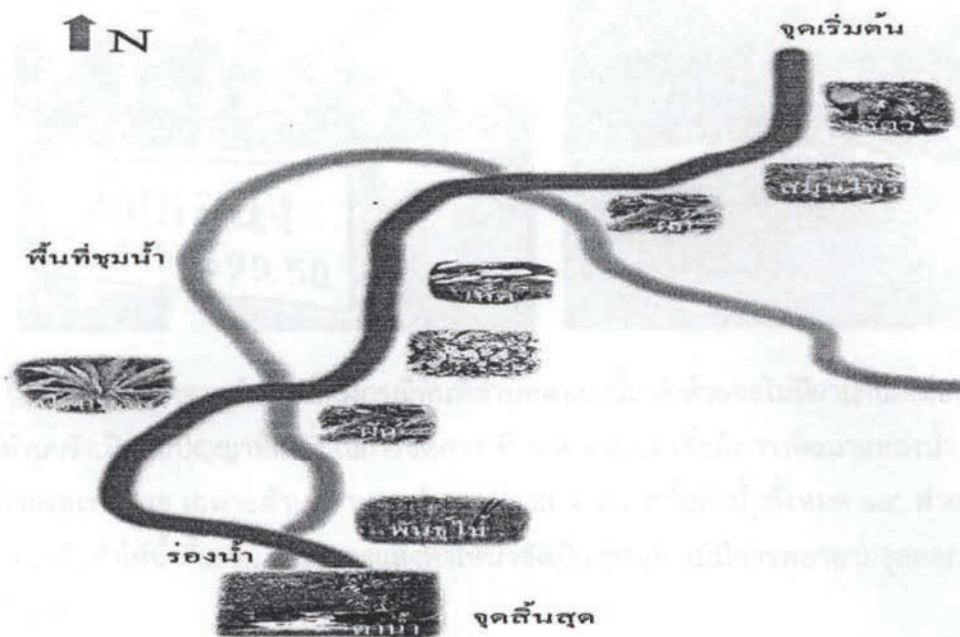
จากแผนภูมิแสดงให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำการเกษตรแต่ละประเภท ซึ่งจะทำให้เห็นสัดส่วนการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ของอำเภอพนมดงรักและอำเภอกาบเชิง หากนำข้อมูลอำเภออื่นมาประกอบจะทำให้เห็นการใช้ประโยชน์จากที่ดินประเภทพืชไร่อยู่ในสัดส่วนที่มากเมื่อเทียบกับอำเภออื่น

ในเขตลุ่มน้ำห้วยเสนงตอนบน ซึ่งเป็นเป็นต้นน้ำของลุ่มน้ำห้วยเสนงซึ่งประกอบด้วย ตำบล โคกตะเคียน และตำบลกาบเชิง ของอำเภอกาบเชิง มีการจัดตั้งเป็นป่าชุมชน ทั้งหมด ๑๐ แปลง และป่าชุมชนเขาโต๊ะในเขตตำบลบักได อำเภอพนมดงรัก จากสภาพพื้นที่เป็นเนินเขาสลับกับที่ลุ่ม ชุมชนจึงมีทั้งการทำไร่ เช่น ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย ไร่ยางพารา ไร่ยูคา และในพื้นที่ลุ่มจะปลูกข้าว

การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยเสนงตอนบน เช่นกรณีชุมชนบ้านเขาโต๊ะ ตำบลบักได อำเภอพนมดงรัก มีการจัดทำป่าชุมชนบ้านเขาโต๊ะมีกฎระเบียบในการจัดการร่วมกันของคนภายในชุมชน ในการใช้ประโยชน์จากป่าเช่นเก็บของป่าพืชผักสมุนไพรเพื่อเป็นอาหาร ดูแล รักษาโดยมีโครงสร้างคณะกรรมการในการดูแล รวมทั้งยังจัดทำเป็นพื้นที่ในการศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศในป่าชุมชนบ้านเขาโต๊ะมี ๑๐ จุดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรจากคนในชุมชน และสาธารณะ

แหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศในป่าชุมชนบ้านเขาโต๊ะมี ๑๐ จุดดังนี้

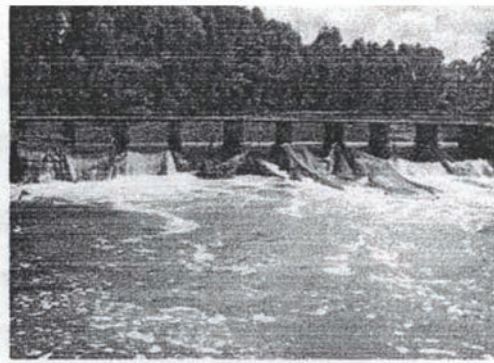
ดังนี้ พบว่าชุมชนลุ่มน้ำห้วยเสนงตอนบน มีการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำโดยการประกาศเขตอภัยทาน ห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดไม้ ให้ชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์เฉพาะหาของป่า เช่น เก็บเห็ด หาผักพื้นบ้าน และยังพัฒนาเป็นที่พักผ่อน รวมทั้งใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์ม และยูคาลิปตัส เป็นต้น

ด้วยสาเหตุจากการปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ทำให้หน้าดินเกาะตัวยาก เกิดเป็นตะกอนไหลลงสู่ลำห้วย ทำให้ลำห้วยตื้นเขิน และ การปลูกยูคาลิปตัส ทำให้น้ำในเขตต้นน้ำแห้งขอด ในฤดูแล้งไม่สามารถเป็นต้นน้ำได้ รวมทั้งการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในพืชไร่ นอกจากนี้มีการพัฒนาแหล่งน้ำไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ได้แก่ การก่อสร้างฝาย อ่างเก็บน้ำ ทำนบ ทำให้การไหลของน้ำขาดช่วง บางช่วงมีน้ำขัง บางช่วงน้ำแห้งขอดเกิดวัชพืชหนาแน่น

● ห้วยเสนงตอนกลาง

ห้วยเสนงตอนกลางประกอบด้วย ตำบลหนองใหญ่ ตำบลกันทรจระมวล ตำบลบ้านไทร ตำบลบ้านพลวง ตำบลตาเบา ตำบลโคกยาง ตำบลก้งแอน ตำบลเชื้อเพลิง ตำบลทมอ ตำบลเชื้อเพลิงและบางส่วนของตำบลนาบัว สภาพทางกายภาพของพื้นที่ลุ่มสลับเนิน มีพื้นที่ป่าสาธารณะอยู่หลายแห่ง หรือที่เรียกว่า ป่าทำเล อาชีพส่วนใหญ่ทำนาปี และทำสวน

กิจกรรมการใช้ประโยชน์จากลำห้วยเสนง ตอนกลาง พบว่า ชุมชนห้วยเสนงตอนกลางมีการอนุรักษ์พื้นที่ป่า และมีกิจกรรมโรงเรียนธรรมชาติ คือโรงเรียนตาเบาวิทยา มีห้องเรียนอยู่ตามต้นไม้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอนุรักษ์และใช้ยาสมุนไพรบ้านตาเดียว มีการฟื้นฟูป่าริมน้ำ มีกิจกรรมสืบสานต่ออายุสายน้ำ มีการประกาศเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ นอกจากนี้การใช้ประโยชน์จากลำห้วยเสนง เช่น ปลูกผักกิมน้ำ ทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ หาปลา ตกกุ้ง และอุปโภค.

ในอดีตการใช้น้ำจากลำห้วยเสนงกรณีพื้นที่ตำบลตาเบานั้น ลำห้วยจะไม่มีฝายกั้นเหมือนปัจจุบัน แต่จะใช้ทำนบซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการ ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เริ่มมีการพัฒนาแหล่งน้ำ มีการขุดลอกลำห้วยและกั้นฝาย เฉพาะตำบลตาเบา อำเภอปราสาท มีฝายกั้นลำน้ำทั้งหมด ๑๔ ฝาย แต่ก็พบปัญหาตามมาคือทำให้น้ำตื้นเขิน และในฤดูแล้งทำให้น้ำขังเป็นบางจุด แม้มีการพยายามขุดลอกคลองอยู่บ่อยครั้งก็ตาม

นอกจากนี้การขุดลอกสายหลัก นอกจากขุดลอกเฉพาะหน้าดิน ยังมีการขุดเอาดินไม่ริมฝั่งออกไปด้วย พร้อมกับการปลูกต้นยูคาลิปตัสแทนไม้ธรรมชาติ ทำให้น้ำมีพิษต่อสัตว์น้ำ โดยเฉพาะปลาไม่สามารถอาศัยอยู่ได้ จึงทำให้การทำมาหากินขาดหายไป ดังที่พ่อมูล เลี่ยมดี ชาวบ้านภูมิสงตั้ง เล่าให้ฟังว่า “เดี๋ยวนี้หากินก็ลำบาก อีกทั้งยังต้องซื้อปลาหนึ่งกิโล ปลาในน้ำก็หากินไม่ได้แล้ว” การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวชาวบ้านชุมชนห้วยเสนงตอนกลาง จึงมองว่าจำเป็นต้องฟื้นฟูระบบธรรมชาติ และการไหลเวียนของทางน้ำ คืนสู่สภาพเดิม ขยายพันธุ์ปลาธรรมชาติ ปลูกพันธุ์ไม้เดิมที่เคยมีอยู่เสริม และมีการบริหารจัดการฝาย ให้มีการปิดเปิดประตูน้ำให้น้ำธรรมชาติไหลอย่างสะดวก พัฒนาขยายพันธุ์ไม้ให้มีความหลากหลาย รื้อถอนยูคาลิปตัส เพื่อให้ไม้คองอยู่ พันธุ์ปลาจะขยายได้เองตามระบบนิเวศ

● ห้วยเสนงตอนปลาย

ห้วยเสนงตอนปลาย ประกอบด้วย ตำบลเจนีง ตำบลตระแสง ตำบลคอโค ตำบลนอกเมือง ตำบลในเมือง ตำบลท่าสว่าง ตำบลเทนมีย์ มีอ่างเก็บน้ำห้วยเสนงมีความจุอยู่ที่ ๒๐ ลบม. เป็นแหล่งเก็บ

กักน้ำที่สำคัญจัดทำเพื่อการเกษตรและยังเป็นแหล่งน้ำดิบในการทำประปาของเมืองสุรินทร์ โดยมีอ่างคูแฝดคืออ่างเก็บน้ำอำปิล มีความจุ ๒๒ ลบม. ที่เป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับอ่างเก็บน้ำห้วยเสนง และลำห้วยเสนงจะไหลลงสู่ที่ตำบลท่าสว่างไหลลงลำน้ำชี รวมระยะทางจากต้นน้ำถึงปลายน้ำประมาณ ๗๕ ก.ม.

พื้นที่ชุมชนตอนปลายน้ำ เป็นพื้นที่ราบ มีลักษณะดินร่วนปนทราย การใช้ประโยชน์จากห้วยเสนงตอนปลาย มีหลายด้านเช่น ด้านการเกษตรในเขตพื้นที่ชลประทาน ด้านการประมงเช่นกรณีชุมชนบ้านละเาะตำบลเจียงซึ่งเป็นแหล่งผลิตลูกปลาเพื่อจำหน่ายรวมทั้งเป็นแหล่งผลิตพันธุ์ปลาที่สำคัญของอีสานใต้ เป็นแหล่งน้ำดิบสำคัญสำหรับจัดทำน้ำประปาป้อนสู่เมืองทั้งในระดับครัวเรือนและภาคบริการ เป็นพื้นที่ห้วยเสนงตอนปลายมีความอุดมสมบูรณ์ บางจุดเป็นป่าทามอุดมสมบูรณ์มีการรักษาป่าด้วยวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชน เช่น ป่าบ้านแสงตะวัน ป่าบ้านพลวง และป่าริมบ้านแสงตะวัน และชุมชนบ้านแสงตะวัน ยังมีการใช้ประโยชน์จากที่ดิน เช่นที่ดินสาธารณะริมลำห้วยเสนง แบ่งให้ชุมชนที่ไม่มีที่ทำกิน เข้ามาปลูกผัก ๑๔ ครัวเรือน โดยมีเงื่อนไขต้องปลอดสารพิษ และชุมชนในพื้นที่ก็มีการเฝ้าระวังน้ำเสียจากลำห้วยโดยประสานงานกับทางสถาบันการศึกษามาตรวจวัดคุณภาพน้ำ

ชุมชนในพื้นที่ตอนปลายตำบลคอโค ชื่อคอโคสันนิษฐานว่ามาจากคำว่า กรอลูก “คอกวัว” ซึ่งอาจเป็นที่จุดพักวัว – ควาย ที่มีการไล่ต้อนจากที่อื่นๆ ต่อมาได้กลายมาเป็นกอกู หรือคอโคในปัจจุบัน แต่ก็มีมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาของคำว่าคอโค เช่นมีวัวตายในป่า มีคนเห็นจึงไปตามพักพวกมา ที่จะเอาไปกิน แต่วัวตัวนั้นกลับเหลือแต่คอ เพราะเสื่อคาไปกิน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านคอโค บ้านตะเคียนตั้งตามลักษณะต้นตะเคียน บ้านฉางข้าว ตั้งชื่อจากการเป็นจุดพักข้าวเพื่อจะขนส่งขึ้นรถไฟที่ลำชี

- **สรุปการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำห้วยเสนง**

ลุ่มน้ำห้วยเสนงมีการใช้ประโยชน์ของคนในชุมชนตลอดลำน้ำและอ่างเก็บกักน้ำ ซึ่งสามารถจำแนกการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำห้วยเสนงดังนี้

- **ด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ**

วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับน้ำนั้นเช่น การที่แสดงความเคารพพระแม่คงคา หรือประเพณีลอยกระทง มีประเพณีบวงสรวงเจ้าปู่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ เช่นชุมชนบ้านเขาโตะ และยังมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับน้ำอีกอย่างคือ งานตอมสติงเสนง ซึ่งเป็นประเพณีที่แสดงถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ ที่คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์

- **ด้านเศรษฐกิจ**

การเกษตร เกษตรโดยหลักแล้วคนในชุมชนตลอดลุ่มน้ำห้วยเสนงนั้นมีอาชีพหลักคือการทำเกษตรเพาะปลูกข้าวนาปีโดยจะเป็นระบบน้ำธรรมชาติ และจะมีเป็นบางพื้นที่ที่สามารถทำนาปรังได้สำหรับพื้นที่ที่มีแหล่งเก็บกักน้ำส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่รอบอ่างเก็บน้ำ และมีการปลูกพืชสวนครัวและพืชไร่ เช่น แตงกวา ถั่วฝักยาว ข้าวโพด

ประมง ในด้านการประมงนั้นจะแบ่งออกเป็น การประมงธรรมชาติที่คนในชุมชนตลอดลำน้ำห้วยและอ่างเก็บน้ำได้พึ่งพาอาศัยหาอยู่หากินกับแหล่งพันธุ์ปลาตามธรรมชาติที่ให้คนตลอดลำน้ำห้วยได้พึ่งพา และการประมงน้ำจืดที่มีการเพาะเลี้ยงปลาเพื่อการค้า ซึ่งจะมีมากในเขตพื้นที่รอบอ่างเก็บน้ำห้วยเสนง

แหล่งอาหาร ซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญมากให้คนในชุมชนได้พึ่งพาอาศัยทั้งปลาซึ่งมีหลายชนิด สัตว์น้ำในลำน้ำห้วย รวมทั้งพันธุ์พืชผักสมุนไพรที่สามารถเป็นต้นทุนทรัพยากรในชุมชนที่สำคัญ และสามารถลดต้นทุนรายจ่ายได้เป็นอย่างดีสำหรับพื้นที่ลำน้ำห้วยที่ยังคงความสมบูรณ์อยู่

- **ด้านสังคม**

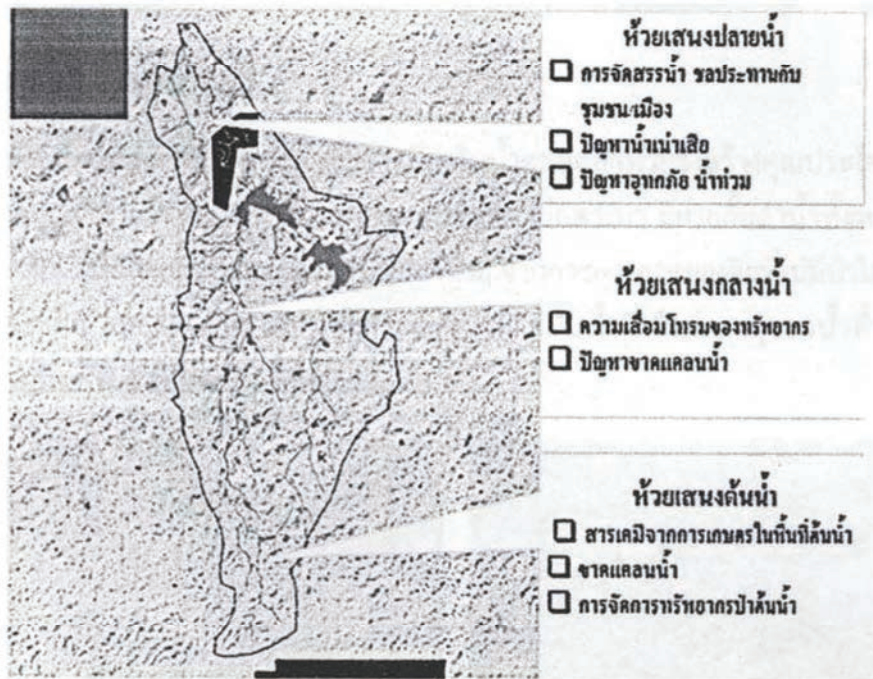
แหล่งน้ำดิบในการทำประปา ห้วยเสนงนั้นเป็นแหล่งน้ำที่คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ ในด้านการทำประปานั้นพื้นที่ตลอดลำน้ำห้วยมีการจัดสรรน้ำไว้ในการทำประปา และแหล่งประปาขนาดใหญ่คืออ่างเก็บน้ำห้วยเสนง ที่มีการดึงน้ำจากอ่างเก็บน้ำเพื่อทำประปาล่องเลียงคนในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ทั้งเมือง

แหล่งสมุนไพร ในลำน้ำห้วยนั้นยังมีบางพื้นที่ที่ยังคงเป็นป่าริมห้วยที่ไม่ได้มีการขุดลอกนั้น จะมีพืชไม้ใหญ่เล็ก ที่เป็นพืชสมุนไพรหลายชนิดที่คนสามารถนำมาใช้ประโยชน์

แหล่งท่องเที่ยว อ่างเก็บน้ำห้วยเสนงเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง เป็นที่ ที่คนมาท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ

แหล่งเรียนรู้ มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในลำห้วยเสนงเพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้เช่น กรณีบ้านหนองใหญ่ซึ่งได้จัดทำเป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ในเขตพื้นที่บ้านห้วยเสนงหนองใหญ่ และหลักสูตรการเรียนรู้ในชั้นเรียน

๓) ลักษณะปัญหาที่พบ

● ลำห้วยเสนงตอนบน

ด้วยสภาพพื้นที่ที่เป็นที่ติดเชิงเขา เป็นพื้นที่ต้นน้ำ เป็นโคกเป็นเนิน มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ เชิงเดี่ยว ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา ซึ่งมีการใช้สารเคมีในการกระบวนการเพาะปลูกที่สูง มีการปลูกพืชซ้ำๆ ทำให้คุณภาพดินเสื่อมลง ดินไม่เกาะตัว เกิดเป็นตะกอนดินและสารเคมีไหลลงสู่ลำห้วย ทำให้ลำห้วยตื้นเขินและคุณภาพของน้ำ มีการปลูกยูคาลิปตัส ทำให้น้ำในเขตต้นน้ำแห้งขอด ในฤดูแล้งไม่สามารถเป็นต้นน้ำได้ นอกจากนี้มีการพัฒนาแหล่งน้ำไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ได้แก่ การก่อสร้างฝายอ่างเก็บน้ำ ทำนบ ทำให้การไหลของน้ำขาดช่วง บางช่วงมีน้ำขัง บางช่วงน้ำแห้งขอดเกิดวัชพืชหนาแน่น

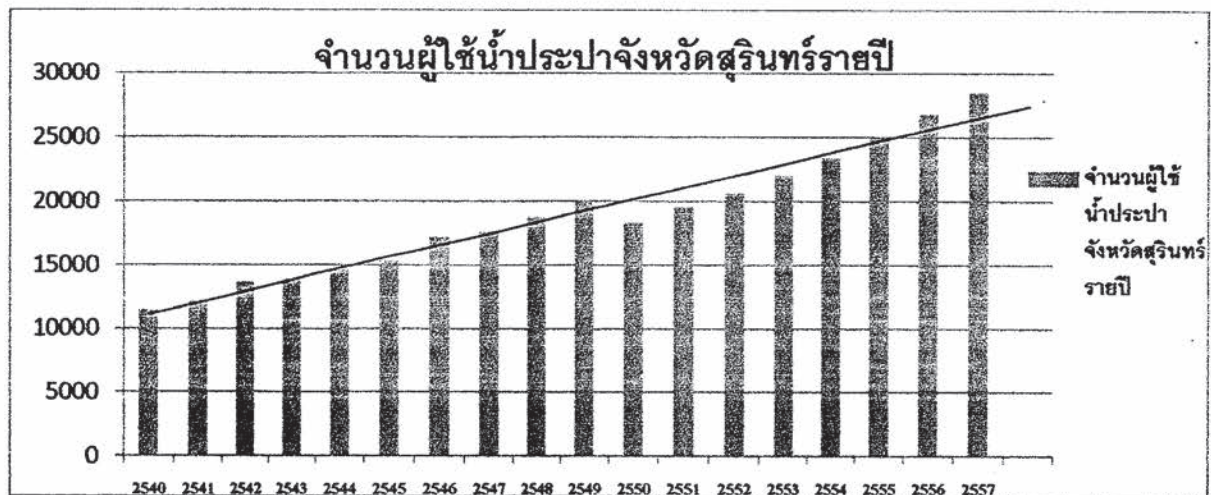
● ลำห้วยเสนงตอนกลาง

ปัญหาสำคัญที่พบคือเดิมพื้นที่ลำห้วยจะมีป่าริมน้ำตลอดลำห้วยซึ่งสร้างคุณสมบัติประโยชน์มากมาย แต่ได้มีการขุดลอกลำห้วยจึงเกิดปัญหาตามมาคือ เช่นพื้นที่ตำบลตาเบา มีฝายกั้นลำน้ำทั้งหมด ๑๔ ฝาย แต่ผลที่ตามมาคือทำให้เกิดการตื้นเขินของลำน้ำในลำห้วย จากการคุณภาพของดินที่ไม่มีป่าไม้เกาะยึดเกิดการกัดเซาะของดิน และตะกอนดินไปกองรวมอยู่หน้าฝายกั้นน้ำที่เป็นสาเหตุของน้ำตื้นเขิน แหล่งเพาะพันธุ์ปลาตามธรรมชาติก็หายไป จำนวนปลาน้อยลง

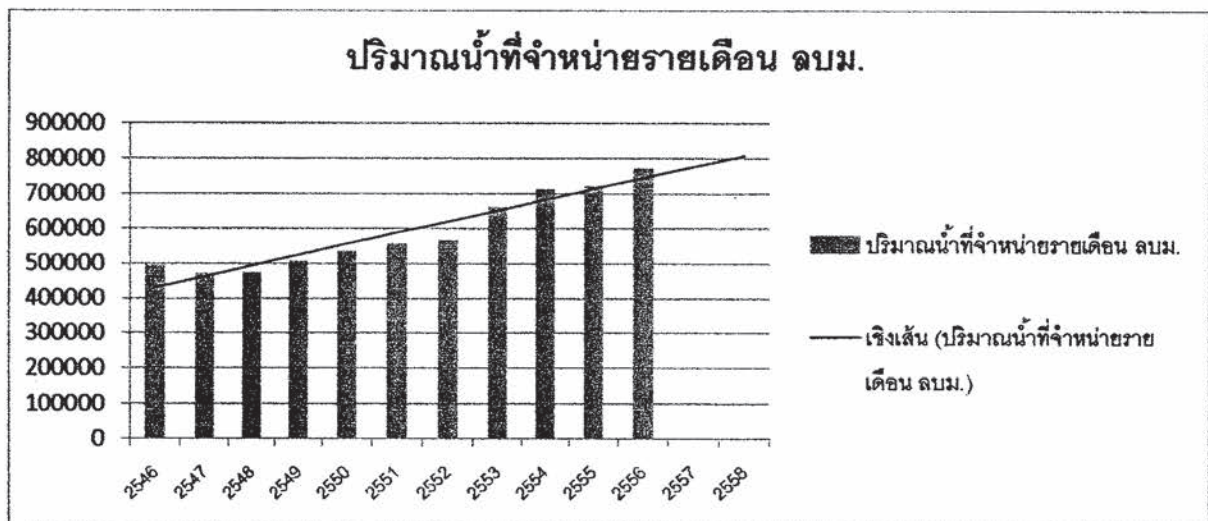

● ลำห้วยเสนงตอนปลาย

พื้นที่ห้วยเสนงตอนปลายเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ แต่มีปัญหาเช่นกันในเชิงพื้นที่ ที่ได้รับปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก พื้นที่ห้วยเสนงตอนปลายน้ำจะติดกับเขตพื้นที่ตัวเมืองสุรินทร์ จากการขยายตัวของเมืองที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆทั้งภาคสังคม อุตสาหกรรม และบริการ มีการนำน้ำมาเป็นน้ำดิบในการทำประปาจากห้วยเสนงที่มากขึ้น มีแนวโน้มอาจถึงขั้นรุนแรงในอนาคต ประกอบกับกระบวนการจัดการดูแลจัดการน้ำเสียที่ไร้ประสิทธิภาพมีผลให้ปริมาณน้ำจากการใช้ประโยชน์จากกระบวนการประกอบกิจกรรมกิจการต่างๆไม่มีการบำบัด ทำให้พื้นที่ห้วยเสนงตอนปลายได้รับผลกระทบจากน้ำเสียค่อนข้างสูง

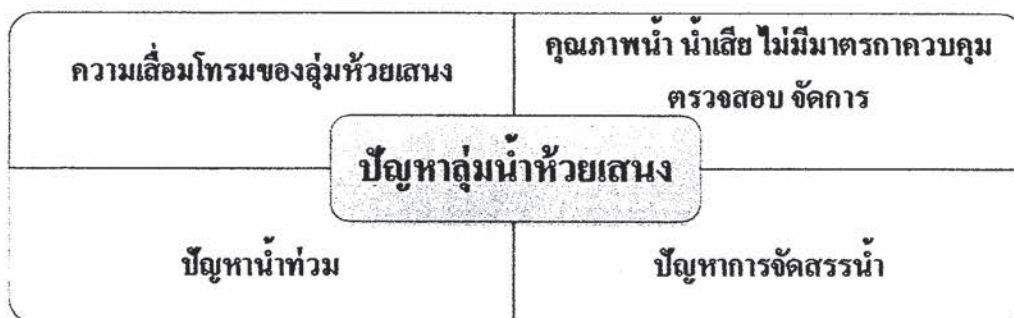

แผนภูมิแสดงปริมาณผู้ใช้น้ำประปาสุรินทร์ แหล่งข้อมูลจากการประปาส่วนภูมิภาค

แผนภูมิแสดงปริมาณน้ำที่จำหน่ายน้ำประปาสุรินทร์ แหล่งข้อมูลจากการประปาส่วนภูมิภาค

- จากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกออกเป็น ๔ มิติด้วยกันดังนี้

มิติที่หนึ่ง ปัญหาความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำห้วยเสนง ที่เกิดขึ้นตลอดทั้งลุ่มน้ำห้วยเสนงอันเนื่องจากการแผ้วถาง บุกรุกพื้นที่ริมห้วย ทั้งส่วนที่เป็นการขยายพื้นที่การเกษตรกรรม ที่อยู่อาศัย การขยายตัวของภาคเมือง

มิติที่สอง ปัญหาคุณภาพน้ำ น้ำเสีย ที่ขาดมาตรการควบคุมตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่เทศบาล ตำบลเจียง ตำบลนอกเมือง ตำบลคอโค ตำบลท่าสว่าง

มิติที่สาม ปัญหาน้ำท่วม พื้นที่ประสบปัญหาบริเวณพื้นที่รอบอ่างห้วยเสนง อ่างอำปิล และพื้นที่ท้ายอ่างห้วยเสนง ต.เจียง ต.ตระแสง ต.คอโค ต.ท่าสว่าง ต.นอกเมือง ต.ในเมือง และพื้นที่เทศบาลเมืองสุรินทร์ ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรม ประมง ภาคธุรกิจ อันเนื่องจากขาดความรู้เรื่องระบบทางน้ำในภาพการณ์การเปลี่ยนแปลง การขยายตัวของภาคเมือง ขาดมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินและผังเมือง อีกทั้งยังขาดมาตรการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานทั้งส่วนกลาง ภูมิภาคและท้องถิ่น

มิติที่สี่ ปัญหาการจัดสรรน้ำ ปัญหาการแย่งน้ำ พบปัญหามีสองกรณี ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานที่จัดสรรน้ำ ไม่มีมาตรการกระจายน้ำให้ภาคเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบและเป็นธรรม อีกกรณี เป็นกรณีความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านด้วยกันเอง พบสองประเด็นคือ ขัดแย้งกันเพราะต่างฝ่ายต่างแย่งกันใช้ประโยชน์ และขัดแย้งกันเพราะฝ่ายหนึ่งต้องการอนุรักษ์อีกฝ่ายหนึ่งต้องการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยแนวโน้มทิศทางปัญหานาคจะรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่เก็บน้ำอ่างท่าเดิม+ผู้ใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคเพิ่ม+การขยายตัวของเมือง+การขยายเขตพื้นที่อุตสาหกรรม(AEC) = ปัญหาแย่งชิงน้ำ ลักสามเส้า (เกษตร เมือง อุตสาหกรรม)

- ทิศทางข้อเสนอต่อการจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนง

ห้วยเสนงเป็นฐานทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อประชาชนในลุ่มน้ำห้วยเสนงอันเป็นทรัพยากรสาธารณะ บทเรียนสำคัญของการพัฒนาจะพบอยู่ ๒ ส่วนคือ

๑. การพัฒนาที่ไม่สอดคล้องต่อสภาพของภูมิเวศน์ท้องถิ่น

๒. กลไกการมีส่วนร่วม อำนาจการบริหารจัดการจะผูกติดอยู่เพียงหน่วยงานของรัฐ การดำเนินงานแต่ละหน่วยก็ขึ้นตรงต่อแผนงานและงบประมาณของแต่ละหน่วย การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงยังคงเป็นเพียงส่วนประกอบย่อยในแผนงาน

ดังนั้นเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงบนฐานของหลักการประชาธิปไตย การสร้างกลไกที่รับรองสิทธิจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนารวมทั้งบริหารจัดการที่เป็นระบบที่จัดทำเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการลุ่มน้ำท้องถิ่นสุรินทร์ โดยมีแนวทางแผนสำคัญ ๔ ด้าน

๑. แนวทางแผนเชิงการจัดการ กรณี ห้วยเสนง

๒. แผนการอนุรักษ์ฟื้นฟูและจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำ แผนการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและมาตรการจัดการแก้ไข

๓. แผนมาตรการเตือนอุทกภัยและการบริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วม

๔. แผนการบริหารจัดสรรน้ำ

แผนแม่บทลุ่มน้ำห้วยเสนง(ลุ่มน้ำท้องถิ่น)

คณะกรรมการบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนง

ตัวแทนท้องถิ่น

ตัวแทนหน่วยงานรัฐ

ตัวแทนองค์กร
เอกชน

ตัวแทนมติ
ตำบล

ตัวแทนมติ
เครือข่าย

ตัวแทนมติ
ตำบล

ตัวแทนมติ
ตำบล

องค์กรไม่
แสวงกำไร

องค์กร
ธุรกิจ

๓.๒ ผลที่เกิดในเชิงกลไก

● พัฒนากลไกเครือข่ายห้วยเสนง

เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนง ซึ่งเป็นองค์กรชุมชนจากฐานงานวิจัยในลุ่มน้ำห้วยเสนง และฐานงานพัฒนาอื่นๆที่เกี่ยวข้องในอาณาบริเวณลุ่มน้ำห้วยเสนง โดยมีโครงสร้างการดำเนินงาน ตัวแทนคณะกรรมการระดับพื้นที่เป็นคณะกรรมการ และกองเลขาเครือข่ายทำหน้าที่ในการประสานงานภายในและภายนอก

ในการดำเนินงานครั้งนี้ได้มีกระบวนการในการ สรุปลักษณะของเครือข่าย มีการทบทวนการดำเนินงานของเครือข่ายห้วยเสนง ตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งได้เริ่มที่งานศึกษาปัญหาโดยใช้เครื่องมืองานวิจัยและปฏิบัติการแก้ไขปัญหามาในเชิงประเด็นของแต่ละพื้นที่ผ่านเครื่องมือและแรงสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ จนถึงช่วงของการรวบรวมชุดประสบการณ์จากการปฏิบัติการ รวมทั้งจากการรวบรวมเอกสาร การประชุมระดมค้นหาประเด็นเพิ่มเติมนำไปสู่การพัฒนาเป็นข้อเสนอในการแก้ไขปัญหามาในเชิงนโยบายสาธารณะกับการบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนง ซึ่งเป็นทิศทางสำคัญจากบทเรียนของการแก้ไขปัญหามาในภาพรวม

ผลจากการดำเนินโครงการได้มีสรุปบทเรียนการดำเนินงานของเครือข่ายฯ โดยได้กำหนดทิศทางการพัฒนาต่อไป ในด้านการพัฒนากลไกการดำเนินงานคือการสร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงการดำเนินงานกับภาคส่วนต่างๆให้กว้างขึ้น ซึ่งเป็นทิศทางในการดำเนินงานต่อไป

● กลไกสมัชชาสุขภาพ

จากการพัฒนาเป็นชุดข้อเสนอการบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนง เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงจังหวัดสุรินทร์ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนของกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ โดยมีทิศทางสำคัญที่มุ่งสู่การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วยภาคีเครือข่ายเพิ่มขึ้นและขับเคลื่อนร่วมกับประเด็นอื่นๆในกรอบภัยคุกคามของคนสุรินทร์ ประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

- ๑) ประเด็นแผนยุทธศาสตร์จังหวัดสุรินทร์
- ๒) ประเด็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำห้วยเสนง
- ๓) ประเด็นการบริหารจัดการขยะและพลังงานอย่างยั่งยืน
- ๔) ประเด็นเกษตร
- ๕) ประเด็นสถานการณ์บีโตรเลียม

ผลจากการร่วมขับเคลื่อนได้เกิดการรับรองมติเรื่องการพัฒนา นโยบายสาธารณะเพื่อบูรณาการกลไกการบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนงจังหวัดสุรินทร์ โดยมีข้อเสนอสำคัญดังต่อไปนี้

ข้อเสนอระดับจังหวัด

เสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัด จัดตั้งคณะทำงานบูรณาการกลไกการบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนง โดยประกอบด้วย หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสถานการณ์ปัญหา เอกชน ภาควิชาการ และภาคชุมชนท้องถิ่น โดยให้สำนักงานทรัพยากรจังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการ โดยคณะทำงานมีบทบาทหน้าที่จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนงเชิงบูรณาการระดับจังหวัด ครอบคลุมสถานการณ์ปัญหาทั้งในระยะสั้นระยะยาว และเป็นกลไกในการบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนงทั้งระบบ

ขอให้นำแผนแม่บทการบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนงเชิงบูรณาการ บรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด สุรินทร์ ในประเด็นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาจังหวัด

ข้อเสนอระดับท้องถิ่นและชุมชน

ให้องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยเสนง ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำห้วยเสนงเชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ โดยมุ่งเน้นให้ครอบคลุม ๑) กลไกการจัดการระดับตำบล ชุมชน ๒) การอนุรักษ์ฟื้นฟู ๓) การจัดสรรและการใช้ประโยชน์ ๔) กองทุนเพื่อสนับสนุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับตำบล

ให้คนในชุมชนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วม และร่วมมือในกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น และระดับลุ่มน้ำ

● กลไกพลังพลเมืองสุรินทร์จัดการตนเอง

เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการร่วมพัฒนากลไกคณะทำงานพลังพลเมืองสุรินทร์จัดการตนเอง ซึ่งเป็นกลไกในการเชื่อมโยงประเด็นประสานพลังนำสู่การกำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนงานพัฒนาบนฐานพลเมือง ซึ่งอยู่ในช่วงการดำเนินการ ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนดังนี้

- กำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนร่วมกัน
- กำหนดวิธีการ กระบวนการร่วม
- เรียนรู้ร่วมโดยใช้เวทีวิชาการนำเสนอข้อมูลสถานการณ์ที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ติดตามสถานการณ์ภายในจังหวัดสุรินทร์และสถานการณ์สังคมร่วมกัน

๓.๓ ผลด้านการสื่อสารสาธารณะ

ได้มีการจัดทำฐานข้อมูลและจัดทำชุดข้อเสนอ ในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำห้วยเสนงขึ้น ซึ่งได้นำชุดข้อมูลและข้อเสนอในเวทีสำคัญๆดังนี้

๓.๓.๑ นำเสนอในเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

ในวันที่ ๑๗-๑๘ มีนาคม ๒๕๕๘ ณ.ห้องประชุมทัณฑवालีย์เตอร์ ชั้น ๒ อาคารเรียนรวม ๘ ชั้น (อาคาร ๓๑ หรือ ดึกช้าง) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมเวทีทั้ง ๒ วัน จำนวน ๔๐๐ คน ซึ่งมาจากภาคส่วนต่างๆทั้งรัฐ เอกชน ประชาสังคมภาควิชาการในจังหวัดสุรินทร์ ผลที่เกิดขึ้นได้นำเสนอข้อมูลสถานการณ์ในเรื่องทรัพยากรในกลุ่มน้ำห้วยเสนง ในรูปแบบเอกสาร บรรยายประกอบวีดิทัศน์ รวมทั้งได้รวบรวมข้อเสนอจากการอภิปรายจัดทำเป็นชุดข้อเสนอจากเวทีในครั้งนี้

๓.๓.๒ นำเสนอข้อมูลสถานการณ์ทรัพยากรในกลุ่มน้ำห้วยเสนงร่วมกับสำนักงานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมสุรินทร์

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ณ.ห้องประชุมโรงแรมเพชรเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุรินทร์ ได้จัดเวทีนำเสนอจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ซึ่งเวทีได้เชิญภาคส่วนต่างๆทั้งหน่วยงานรัฐ และภาคีเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและนำเสนอแผน

นำเสนอในเวทีคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

ในวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๘ ได้นำเสนอต่อคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์เป็นประธาน ซึ่งได้นำเสนอชุดข้อมูลและข้อเสนอที่ได้จากการรับฟังจากเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัด นำเสนอต่อที่ประชุม ซึ่งที่ประชุมได้มีมติรับรองร่างมติในประเด็น เรื่องการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อบูรณาการกลไกการบริหารจัดการกลุ่มน้ำห้วยเสนงจังหวัดสุรินทร์

๓.๓.๓ นำเสนอข้อมูลสถานการณ์ในเวทีพลังพลเมืองสุรินทร์จัดการตนเองครั้งที่ ๑

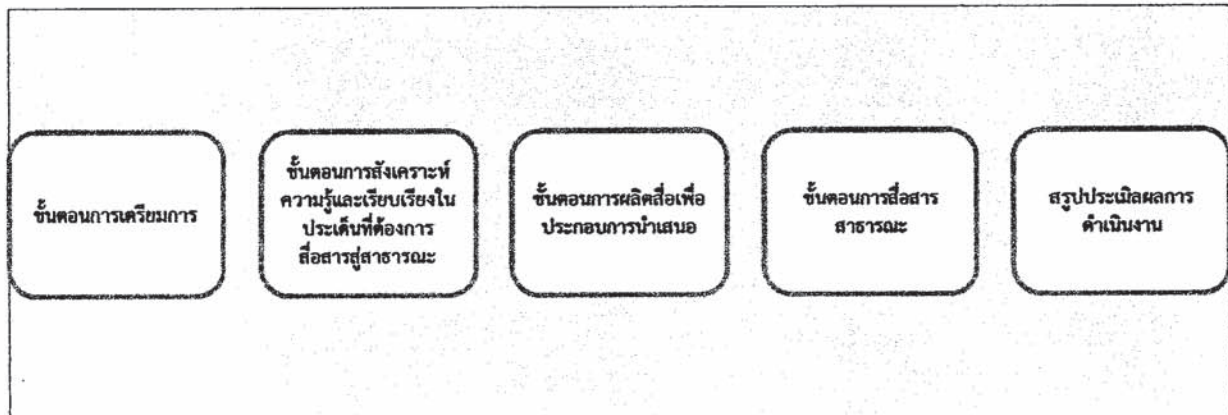
วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ ในนามผู้ประสานงานวิจัยท้องถิ่นสุรินทร์ ได้เข้าร่วมนำเสนอข้อมูลสถานการณ์เรื่องทรัพยากรในกลุ่มน้ำห้วยเสนงต่อที่ประชุมเวทีพลังพลเมืองสุรินทร์จัดการตนเอง ครั้งที่ ๑ ซึ่งที่ประชุมได้ร่วมแลกเปลี่ยนและนำเสนอต่อประเด็นเรื่องทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดสุรินทร์ และทิศทางของเวทีที่กำหนดแนวทางในการเชื่อมประสานภาคีเครือข่ายให้กว้างขึ้นเพื่อกำหนดเป้าหมายแนวทางการขับเคลื่อนสร้างพลังพลเมืองต่อไป

บทที่ ๔

สรุปผลการดำเนินการ

ในการดำเนินโครงการ การสื่อสารเพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะท้องถิ่นในลุ่มน้ำห้วยเสนง สรุปการดำเนินการดังต่อไปนี้

๔.๑ ขั้นตอนการดำเนินการ

๔.๑.๑ ขั้นตอนการดำเนินงาน

๔.๑.๑.๑ ขั้นตอนการเตรียมการ

๑. ประชุมเตรียมทีมวิจัยและวางแผนการวิจัยร่วมกัน วันที่ ๖ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ณ. หมู่บ้านตะเคียน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการดำเนินงาน ได้ทบทวนความเป็นมาของโครงการและเป้าหมายวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งเป็นทีมเครือข่ายวิจัยและเป็นกลไกเครือข่ายห้วยเสนงได้ทบทวนงานทั้งงานภายในพื้นที่ประเด็นพื้นที่และงานเครือข่ายร่วมกันเกิดความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานในครั้งนี้รวมทั้งแผนงานภาพรวมสำหรับงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้วางแผนงานร่วมกันในการดำเนินการให้สอดคล้อง

๔.๑.๑.๒ ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้และเรียบเรียงในประเด็นที่ต้องการสื่อสารสู่สาธารณะ

๑. เวทีที่บูรณาการร่วมกับ คณาจารย์จาก ม.เทคโนโลยีราชมงคล จังหวัดสุรินทร์ ผลการดำเนินงาน เกิดแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำห้วยเสนง ๔ ด้าน

๒. กิจกรรมเวทีวิเคราะห์แนวทางการขับเคลื่อนงานเครือข่ายห้วยเสนง ผลการดำเนินงาน เกิดการติดตามการดำเนินงานเครือข่ายห้วยเสนงของแต่ละพื้นที่ ได้

ติดตามสถานการณ์ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนงานทั้งในด้านนโยบายของรัฐ และภาคอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เกิดแนวทางการขับเคลื่อนโดยมุ่งไปที่การขับเคลื่อนเพื่อไปสู่ให้เกิดการผลักดันนโยบายสาธารณะเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำห้วยเสนง

๓. กิจกรรมการจัดการความรู้ระบบความรู้การอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงในรูปแบบและกระบวนการ “คอมสทีง” ผลการดำเนินการ เกิดความเข้าใจในในโครงการและการดำเนินงาน เกิดหาบทบทวนการทำงานด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนตาเบา เกิดแผนกระบวนการศึกษาและรวบรวมชุดความรู้การอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงในรูปแบบและกระบวนการ “คอมสทีง”

๔. บททวนเอกสารและสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในห้วยเสนง ผลการดำเนินงาน เกิดฐานข้อมูลจากการสรุปเอกสารและฐานข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแผนงาน โดยมีประเด็นที่จะต้องลงเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้สอดคล้องเป็นปัจจุบันและแผนงานในการดำเนินการลงเก็บข้อมูล โดยแบ่งเป็น ๓ โซน ห้วยเสนงตอนบน ห้วยเสนงตอนกลาง และห้วยเสนงตอนล่าง

๕. กิจกรรมการจัดการความรู้รูปแบบและการจัดการแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศพื้นบ้านในห้วยเสนง ผลการดำเนินงาน ได้รวบรวมฐานข้อมูลองค์ความรู้ในนิเวศพื้นบ้านของหนองใหญ่ซึ่งประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ในนิเวศพื้นบ้าน และรูปแบบการบริหารจัดการน้ำใต้ดิน สรุปบทเรียนการดำเนินโครงการของพื้นที่ รวมทั้งได้วางแผนงานในการดำเนินงาน

๔.๑.๑.๓ ขั้นตอนการผลิตสื่อเพื่อประกอบการนำเสนอ

ขั้นตอนการดำเนินการ ประชุมคณะทำงาน จัดทำสื่อ สนับสนุนการจัดทำสื่อในงาน คอมสทีงเสนง จัดทำข้อมูลและข้อเสนอเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำห้วยเสนง

ผลการดำเนินงาน เกิดการรวบรวมชุดข้อมูลของแต่ละพื้นที่ และจัดทำเป็นรูปแบบ นิทรรศการและชุดข้อมูลการนำเสนอในรูปแบบพาวเวอร์พอย์

๔.๑.๑.๔ ขั้นตอนการสื่อสารสาธารณะ

๑. เวทีสังเคราะห์บทเรียนการพัฒนาแผนการจัดการฐานทรัพยากรในลุ่มน้ำห้วยเสนง ผลที่เกิดขึ้น เกิดแนวทางในการพัฒนาแต่ละพื้นที่ และทิศทางการพัฒนา กลไกการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำห้วยเสนง

๒. เวทีนำเสนอชุดบทเรียนการพัฒนาและองค์ความรู้เชิงนิเวศในลุ่มน้ำห้วยเสนง

- เวทีนำเสนอชุดบทเรียนการพัฒนาและองค์ความรู้เชิงนิเวศในลุ่มน้ำห้วยเสนงร่วมกับทรัพยากรจังหวัดสุรินทร์ ผลการดำเนินการ เกิดแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรจากการนำเสนอของเครือข่าย โดยเสนอแนวทางการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยพื้นที่ ในการนำเสนอแผนกำหนดแผนและปฏิบัติการร่วม
- เวทีนำเสนอข้อเสนอประเด็นและนโยบายสาธารณะในลุ่มน้ำห้วยเสนงต่อคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ ผลการดำเนินงาน ได้ชี้แจงงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ต่อคณะกรรมการจัดสมัชชา ได้นำเสนอประเด็นในการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ ได้นำเสนอแผนการดำเนินงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

๓. ประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกับภาคีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนงประชุมร่วมกับคณะทำงานบริหารจัดการสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ ผลการดำเนินการ เกิดมติที่ประชุมในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ โดยการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นในประเด็นที่แนวทางการพัฒนากลไกการบริหารจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำห้วยเสนง แผนการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืน แผนการติดตามยุทธศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ประเด็นติดตามสถานการณ์ปีโตรเลียมในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

๔. เวทีนำเสนอข้อเสนอประเด็นและนโยบายสาธารณะในลุ่มน้ำห้วยเสนง

- นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำห้วยเสนงในเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ครั้งที่ ๑ ผลการดำเนินงาน เกิดการนำเสนอข้อมูลสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในจังหวัดสุรินทร์สู่ประชาชนจังหวัดสุรินทร์ เกิดการร่วมรับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็น และนำเสนอเป็นร่างมติ เกิดมติสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

๕. กิจกรรมปฏิบัติการขับเคลื่อนผลักดันนโยบายสาธารณะในลุ่มน้ำห้วยเสนง

- นำเสนอแนวทางกลไกเชิงบูรณาการในการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำห้วยเสนงจังหวัดสุรินทร์ ผลการดำเนินงาน ได้

นำเสนอข้อมูลสถานการณ์และความจำเป็นในการจัดทำแผนเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำห้วยเสนง เกิดการรับรองมติ กลไกการเชิงบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำห้วยเสนงจังหวัดสุรินทร์ เกิดการเชื่อมประสานการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายองค์กรชุมชนภายในจังหวัดสุรินทร์

- นำเสนอสถานการณ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและแนวทางในการประสานภาคีเครือข่ายในเวทีพลังพลเมืองสุรินทร์จัดการตนเอง ผลการดำเนิน ได้นำเสนอข้อมูลสถานการณ์ปัญหาด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในจังหวัดสุรินทร์ได้แนวทางในการดำเนินการร่วม ดังนี้คือเกิดแนวทางในการพัฒนาประเด็นร่วม เกิดกลไกร่วนในชื่อคณะทำงานพลังพลเมืองสุรินทร์จัดการตนเอง
- นำเสนอสถานการณ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและพัฒนากลไกการเชื่อมประสานพลังพลเมืองสุรินทร์ ในเวทีพลังพลเมืองสุรินทร์จัดการตนเอง ผลการดำเนิน ได้นำเสนอข้อมูลสถานการณ์ปัญหาด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในจังหวัดสุรินทร์ได้แนวทางในการดำเนินการร่วม ดังนี้คือเกิดแนวทางในการพัฒนาประเด็นร่วม เกิดกลไกร่วนในชื่อคณะทำงานพลังพลเมืองสุรินทร์จัดการตนเอง
- ประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกับภาคีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการดำเนินการ เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งรัฐและภาคประชาสังคม เกิดแผนการบริหารจัดการทรัพยากรสุรินทร์ ที่เกิดจากการร่วมแลกเปลี่ยนแสดงความเห็นทั้งรัฐและประชาสังคม

๔.๑.๑.๕ ขั้นตอนสรุปประเมินผล

ประชุมทบทวนการผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สรุปทบทวนเรื่องการสื่อสารและข้อเสนอต่อไปโดยเป็นการสนับสนุนงานในการผลักดันติดตามให้เกิดกลไกเชิงบูรณาการในการจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำห้วยเสนง

๔.๒ ผลการดำเนินงาน

๔.๒.๑ ด้านข้อมูล

เกิดชุดข้อมูลองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำห้วยเสนง ชุดข้อมูลสังเคราะห์ปัญหาการจัดการน้ำห้วยเสนง ๔ มิติ

มิติที่หนึ่ง ปัญหาความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำห้วยเสนง ที่เกิดขึ้นตลอดทั้งลุ่มน้ำห้วยเสนงอันเนื่องจากการแผ้วถาง บุกรุกพื้นที่ริมห้วย ทั้งส่วนที่เป็นการขยายพื้นที่การเกษตรกรรม ที่อยู่อาศัย การขยายตัวของภาคเมือง

มติที่สอง ปัญหาคุณภาพน้ำ น้ำเสีย ที่ขาดมาตรการควบคุมตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่เทศบาล ตำบลเจียง ตำบลนอกเมือง ตำบลคอโค ตำบลท่าสว่าง

มติที่สาม ปัญหาน้ำท่วม พื้นที่ประสบปัญหาบริเวณพื้นที่รอบอ่างห้วยเสนง อ่างอำปิล และพื้นที่ท้ายอ่างห้วยเสนง ต.เจียง ต.ตระแสง ต.คอโค ต.ท่าสว่าง ต.นอกเมือง ต.ในเมือง และพื้นที่เทศบาลเมืองสุรินทร์ ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรม ประมง ภาคธุรกิจ อันเนื่องจากขาดความรู้เรื่องระบบทางน้ำในภาพการณ์การเปลี่ยนแปลง การขยายตัวของภาคเมือง ขาดมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินและผังเมือง อีกทั้งยังขาดมาตรการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานทั้งส่วนกลาง ภูมิภาคและท้องถิ่น

มติที่สี่ ปัญหาการจัดสรรน้ำ ปัญหาการแย่งน้ำ พบปัญหามีสองกรณี ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานที่จัดสรรน้ำ ไม่มีมาตรการกระจายน้ำให้ภาคเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบและเป็นธรรม อีกกรณี เป็นกรณีความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านด้วยกันเอง พบสองประเด็นคือ ขัดแย้งกันเพราะต่างฝ่ายต่างแย่งกันใช้ประโยชน์ และขัดแย้งกันเพราะฝ่ายหนึ่งต้องการอนุรักษ์อีกฝ่ายหนึ่งต้องการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยแนวโน้มทิศทางปัญหาอนาคตจะรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่เก็บน้ำอ่างท่าเตม+ผู้ใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคเพิ่ม+การขยายตัวของเมือง+การขยายเขตพื้นที่อุตสาหกรรม(AEC) = ปัญหาแย่งชิงน้ำ ลึกสามแล้ว (เกษตร เมือง อุตสาหกรรม)

๔.๒.๒ การสื่อสารข้อมูลและกลไกการขับเคลื่อน

การขับเคลื่อนในประเด็นการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในกลุ่มน้ำห้วยเสนง ได้มีการนำข้อมูลความรู้และชุดข้อเสนอแนวทางในการจัดการทรัพยากรในกลุ่มน้ำน้ำผ่านเวทีภาคีต่างๆประกอบด้วย เวทีร่วมกับสำนักงานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุรินทร์ ร่วมกับสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ โดยกองเลขาเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูกลุ่มน้ำห้วยเสนงได้เป็นตัวแทนเข้าอยู่ในคณะทำงานของสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ และเวทีของพลังพลเมืองจังหวัดสุรินทร์โดยกองเลขาเครือข่าย ฯ ได้มีส่วนในการร่วมผลักดันสร้างกลไกประสานงานและเชื่อมประสานภาคีต่างๆในจังหวัดสุรินทร์

บทที่ ๕ ภาคผนวก

๕.๑ หนังสือคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

คำสั่งจังหวัดสุรินทร์
ที่ ๑๘๒ / ๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ ประจำปี ๒๕๕๗-๒๕๕๘

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ กำหนดให้มีการจัดสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ หรือสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็น หรือสนับสนุนให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อจัดสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ หรือสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) กำหนด สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ได้สนับสนุนภาคีเครือข่ายในการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ โดยในปี ๒๕๕๗-๒๕๕๘ ได้มีการกำหนดประเด็นขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ขึ้นประกอบไปด้วย ๑) การจัดการลุ่มน้ำขนาดเล็ก(ลุ่มน้ำห้วยเสนง) ๒) การจัดการปัญหาขยะที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนที่มีความสำคัญในการผลผลิตด้านเป็นประเด็นนโยบายสาธารณะให้เกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ข้อที่ ๓ คือ ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ข้อที่ ๔ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสังคมให้ร่มเย็นและยั่งยืน

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์เป็นกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีการใช้ข้อมูลความรู้เป็นฐานในการทำงาน และสร้างความสมานฉันท์ในสังคม และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้นโยบายสาธารณะที่ดี และนำไปสู่การปฏิบัติการขับเคลื่อนที่แก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน จึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ประจำปี ๒๕๕๗-๒๕๕๘ ดังนี้

๑. ที่ปรึกษาคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

- ๑.๑ เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ (ม)
- ๑.๒ พระพิศาลศาสนกิจ เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ (ธ)
- ๑.๓ นายอนันต์ อริยะชัยพาณิชย์ อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดสุรินทร์
- ๑.๔ นายเอียด ดีพูน ประธานคณะทำงานพลังงานยั่งยืน จังหวัดสุรินทร์/ที่ปรึกษาศูนย์สมุนไพรระยะบิลไพร
- ๑.๕ นายศักดา เชื้ออินทร์ ประธานประชาสังคมจังหวัดสุรินทร์

บทบาทหน้าที่

ให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ คณะทำงานบริหาร และหน่วยเลขานุการกิจสมัชชาสุขภาพ

๒. คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ (คจ.สจ.)

๒.๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์	ประธานกรรมการ
๒.๒ นายเกษมศักดิ์ แสนโกชน์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์	รองประธานกรรมการ
๒.๓ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์	รองประธานกรรมการ
	/ ๒.๔ อธิการบดี...

๒.๔ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	รองประธานกรรมการ
๒.๕ นายสังคม เจริญทรัพย์ ที่ปรึกษาขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๖ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์	กรรมการ
๒.๗ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๘ อัยการจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๙ พลังงานจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๑๐ ท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๑๑ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๑๒ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๑๓ นายกเทศมนตรีเมืองสุรินทร์	กรรมการ
๒.๑๔ หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๑๕ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๑๖ อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๑๗ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๑๘ หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๑๙ ประชาสัมพันธ์จังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๒๐ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๒๑ ผู้อำนวยการโครงการชลประทานสุรินทร์	กรรมการ
๒.๒๒ ผู้จัดการการประปาส่วนภูมิภาคสาขาสุรินทร์	กรรมการ
๒.๒๓ โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๒๔ ผู้อำนวยการแขวงทางหลวงสุรินทร์	กรรมการ
๒.๒๕ ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๒๖ รองอธิการบดีฝ่ายวิทยบริการจังหวัดสุรินทร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	กรรมการ
๒.๒๗ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๓	กรรมการ
๒.๒๘ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต ๑	กรรมการ
๒.๒๙ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต ๒	กรรมการ
๒.๓๐ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต ๓	กรรมการ
๒.๓๑ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๓๒ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสุรินทร์	กรรมการ
๒.๓๓ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุรินทร์	กรรมการ
๒.๓๔ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ	กรรมการ
๒.๓๕ ประธานสภานิติบาตเทศบาลจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๓๖ ประธานชมรมนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๓๗ ประธานชมรมกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๓๘ ประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๓๙ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
/๒.๔๐ ประธาน...	

๒.๔๐ ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๔๑ ประธานหอการค้าจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๔๒ ประธานชมรมธนาคารจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๔๓ ประธานสมาคมหมอนม้ายจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๔๔ นายกสมาคมอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๔๕ ประธานสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๔๖ นางชนิษฐา พุนศิริ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กลุ่มงานสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๒.๔๗ นางจินดา พรหมทา หัวหน้ากลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลจอมพระ	กรรมการ
๒.๔๘ นายอัครเดช สุวรรณผ่าย ประธานสภาอาจารย์-ข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	กรรมการ
๒.๔๙ นายคำเก็ง โถทอง อาจารย์/นักวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	กรรมการ
๒.๕๐ นางสาวบุษราภรณ์ ปรางภูริตัน โรงพยาบาลสังขะ	กรรมการ
๒.๕๑ นายกิตติภูมิ ภิญโญ อาจารย์/นักวิชาการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุนทร	กรรมการ
๒.๕๒ นางสาวอัมภาพรรณ พงษ์ผลาดิสัย อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	กรรมการ
๒.๕๓ นายสุพจน์ จตุพรอนันตกุล ประธานชมรมผู้ประกอบการร้านอาหารจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๕๔ นายยืน คงสุข คณะทำงานเครือข่ายลุ่มน้ำห้วยเสนงจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๕๕ พระคำรณ รุ่งเมธี เครือข่ายพระสงฆ์พัฒนาสังคมจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๕๖ นายวรวิธ อยู่ดี ประธานเครือข่ายคุณธรรม-จริยธรรมจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๕๗ พ.ท.นิรันดร์ จันทน์แดง ที่ปรึกษาสถาบันครอบครัวเข้มแข็งจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๕๘ นายสังเวียน ประเดิมดี ประธานศูนย์ประสานงานองค์กรภาคเอกชนจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๕๙ นายนิศย์ ปัญญา ประธานเครือข่ายสวนรักษาดนจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๖๐ นายแสวง เกษอินทร์ รองประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๖๑ นางสาวสุดใจ มิ่งพุกข์ คณะทำงานเครือข่ายพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๖๒ นายสมพร นนทผลบวร อนุกรรมการฟื้นฟูและบำบัดผู้ติดยาเสพติดจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๒.๖๓ นายพิรศักดิ์ ผลพุกษา นายแพทย์เชี่ยวชาญ (ด้านเวชกรรมป้องกัน)	กรรมการและเลขานุการ
๒.๖๔ นายศุภรัฐ พูนกล้า นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ (ด้านบริการทางวิชาการ)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๖๕ นายพงษ์เทพ ดีเสมอ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

- (๑) อำนวยการ วางแผน คิดตาม กำกับ และตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับการจัดกระบวนการสมัชชาสุขภาพ จังหวัดอย่างครบวงจรทั้งขาขึ้นและขาเคลื่อน ตลอดทั้งปี
- (๒) ให้คำปรึกษาแก่คณะทำงานบริหาร(คทบ.) และหน่วยเลขานุการ (นลส.)
- (๓) ประสาน สร้างความเข้าใจ เชิญชวน และสนับสนุนให้หน่วยงาน องค์กร ภาคีเครือข่ายต่างๆ ในจังหวัด ได้เข้าร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมใช้ประโยชน์ และสนับสนุนการจัดกระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัดและการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

/ (๔) มีส่วนร่วม...

- (๔) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการส่งตัวแทนจังหวัด เข้าร่วมประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ในแต่ละปี
- (๕) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น เช่น คณะทำงานดำเนินการประชุม คณะทำงานจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คณะทำงานติดตาม ประเมินผลคณะทำงานการขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพจังหวัด เป็นต้น
- (๖) อื่นๆ ตามที่ คสช. หรือ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ สช.ขอความร่วมมือ เช่น การจัดเวทีรับฟังความเห็นต่อร่างมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น

๓. คณะทำงานบริหารจัดการสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ (คทบ.)

๓.๑ นายสุภรัฐ พูนกล้า นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ (ด้านบริการทางวิชาการ)	ประธานคณะทำงาน
๓.๒ นายสังคม เจริญทรัพย์ ที่ปรึกษาขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดสุรินทร์	รองประธานคณะทำงาน
๓.๓ นายสุชนันต์ กุณทัยะ ภาควิชาการศึกษาศาสตร์และการเรียนรู้เพื่อปวงชน ฯ	คณะทำงาน
๓.๔ นายสุทธิศักดิ์ แก้วแกมจันทร์ อาจารย์ประจำคณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์	คณะทำงาน
๓.๕ นางวิจิตรา ชูสกุล ผู้จัดการมูลนิธิพัฒนาอีสาน	คณะทำงาน
๓.๖ นางสุโขทัย สมพงษ์พันธุ์ อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	คณะทำงาน
๓.๗ นายปิยศักดิ์ สุคันธพงษ์ คณะทำงานพลังงานยั่งยืน จังหวัดสุรินทร์	คณะทำงาน
๓.๘ นางลาวัลย์ งามชื่น ประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสุรินทร์	คณะทำงาน
๓.๙ นายทองด้วง แยมงาม เลขานุการสมาคม อสม.จังหวัดสุรินทร์	คณะทำงาน
๓.๑๐ นายภูวดล เจริญศิริ ผู้จัดการบริษัทเคเบิลสุรินทร์เน็ตเวิร์ก จำกัด	คณะทำงาน
๓.๑๑ นายอมสิน วัฒนรัตน์ คณะกรรมการสภาพนาความ จังหวัดสุรินทร์	คณะทำงาน
๓.๑๒ นายพงษ์เทพ ดีเสมอ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	คณะทำงานและเลขานุการ
๓.๑๓ นายโยพนา หาญชนะ เจ้าหน้าที่งานควบคุมโรค ฯ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

- (๑) อำนวยการ วางแผนการดำเนินงาน สนับสนุนคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดพิจารณาและ การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัด เพื่อก่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานตลอดทั้งปี
- (๒) ให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และหน่วยเลขานุการ (นลส.) ประสาน สร้างความเข้าใจ เชิญชวน และสนับสนุนให้หน่วยงาน องค์กร ภาควิชาการต่าง ๆ ในจังหวัด ได้เข้าร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมกันใช้ประโยชน์และสนับสนุนการจัดกระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัดอย่างต่อเนื่อง
- (๓) สร้างความเข้าใจ วางแผน และประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องต่อการขับเคลื่อน นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม
- (๔) เชิญชวน และสนับสนุนให้หน่วยงาน องค์กร ภาควิชาการต่างๆในจังหวัด ได้เข้าร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมใช้ประโยชน์การจัดกระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัด และสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย สาธารณะเพื่อสุขภาพ

/ (๕) เรื่องอื่นๆ...

(๕) เรื่องอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (คจสช.) หรือผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ
คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัด หรือ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)
ขอความร่วมมือ

๔. คณะทำงานหน่วยเลขานุการจัดการสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ (นลส.)

- ๔.๑ นายสังคม เจริญทรัพย์ ที่ปรึกษาวนงศ์กรชุมชนจังหวัดสุรินทร์ ประธานคณะทำงาน
- ๔.๒ นายพงษ์เทพ ดีเสมอ นักวิชาการสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ รองประธานคณะทำงาน
- ๔.๓ นายอภิรักษ์ บุญทอง ผู้ประสานงานวิจัย สกว.พื้นที่จังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
- ๔.๔ นายอารติ แสงอุบล คณะกรรมการมูลนิธิชุมชนเกษตรนิเวศน์ คณะทำงาน
- ๔.๕ นางนวลอนงค์ ศรีอัญรัตน์ ภาควิชาการศึกษาศาสนาและการเรียนรู้เพื่อปวงชน คณะทำงาน
- ๔.๖ นายสุทธิพงษ์ พูนกล้า คณะทำงานเครือข่ายลุ่มน้ำห้วยเสนงจังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
- ๔.๗ นางสาวพิสมัย นามพรม เจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาอีสาน (ศูนย์เน็ด สุรินทร์) คณะทำงาน
- ๔.๘ นายชาติพิพัฒน์ บุญสุนทรสวัสดิ์ นายกสมาคมสภาเยาวชนจังหวัดสุรินทร์ คณะทำงาน
- และผู้ประสานงาน
- ๔.๙ นายวัชรินทร์ ต้อย แกนนำเครือข่ายเยาวชน/นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะทำงาน
- และผู้ช่วยประสานงาน

บทบาทหน้าที่

- (๑) กำหนดการประชุมคณะทำงานและวางแผนการดำเนินงานโครงการอย่างเป็นระบบ ควบคุม
ตรวจสอบ กำกับดูแลการบริหารจัดการโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และโปร่งใส
ตรวจสอบได้
- (๒) อำนวยความสะดวกและผลักดันสนับสนุนการดำเนินงานคณะทำงานแต่ละฝ่าย
- (๓) เชื่อมประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ หน่วยงานภาคีเครือข่ายภาครัฐ
ภาคเอกชนและกลไกคณะทำงาน แกนนำพื้นที่ เพื่อรวบรวมข้อมูล จัดเตรียมงานเอกสาร และ
สนับสนุนฝ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์
อย่างมีประสิทธิภาพ

ให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย และสามารถแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อ
ขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ โดยมีเป้าหมายคือ ประชาชนได้มีสุขภาวะที่ดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ
สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และเกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริงต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗

(นายนิรันดร์ กัลยาณมิตร)
ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์

๕.๒ ภาพกิจกรรม

การประชุมของหน่วยเลขาธิการคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะจังหวัดสุรินทร์

ประชุมคณะกรรมการพลังพลเมืองจังหวัดสุรินทร์

เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

นำเสนอบทเรียนการจัดการน้ำขนาดเล็กห้วยเสนงในเวทีรับฟังความคิดเห็น เรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำและกฎหมายการบริหารจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วม